

Монгол Улсын Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг
НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ЕРӨНХИЙ ГАЗАР

**НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ЕРӨНХИЙ ГАЗРЫН
2022 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТАЙЛАН**

1. НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН БАЙГУУЛЛАГЫН ЧИГ ҮҮРЭГ, БҮТЭЦ, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

Засгийн газрын 2017 оны 344 дүгээр “Агентлаг байгуулах тухай” тогтоол, Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн 04 дүгээр тогтоол, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2018 оны А/25 дугаар “Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын бүтэц, орон тоог батлах тухай” тушаал, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2018 оны А/22 дугаар “Бүтэц, орон тоо батлах тухай” тушаалын дагуу Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын чиг үүргийг 6 газар, 5 хэлтэс, дэргэдээ 2 төвтэй байхаар шинэчлэн баталсны дагуу 2022 онд Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар нь Тамгын газар, Дотоод аудит, мониторингийн газар, Бодлогын хэрэгжилт, судалгааны газар, Санхүү бүртгэлийн газар, Хяналт шалгалтын газар, Сургалт, олон нийт, хамтын ажиллагааны газар болон Хуулийн хэлтэс, Үйл ажиллагааны хөгжлийн хэлтэс, Судалгааны хэлтэс, Хуримтлалын сан, өрийн удирдлагын хэлтэс, Олон нийттэй харилцах хэлтэс гэсэн нэгжүүдэд нийт 82 ажилтан, албан хаагчтай, дэргэдэх Мэдээллийн технологийн төв 13, Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах төв комисс 8, БНСУ дахь Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын төвийн нийгмийн даатгалын тасаг 8 албан хаагчидтай ажиллалаа.

Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2018 оны А/23 дугаар “Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын нэгжүүдийн чиг үүргийг шинэчлэн батлах тухай” тушаалаар баталсан үндсэн чиг үүргийн дагуу нийгмийн даатгалын байгууллагын эрхэм зорилго, стратеги зорилгуудыг хангахуйц хүний нөөцийн хэрэгцээг тодорхойлж, бодлого, үйл ажиллагааг олон нийтэд нээлттэй, ил тод байдлыг хангах замаар байгууллагын хөгжил, тогтвортой үйл ажиллагааг хангах, бодлогын баримт бичиг, хууль тогтоомж, тогтоол шийдвэрийн хэрэгжилтийг хангах, нийгмийн даатгалын үйлчилгээг иргэд даатгуулагч, тэтгэвэр авагчдад чирэгдэлгүй шуурхай хүргэх боломжийг судлах, орчин үеийн шинэ бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг нэвтрүүлэх, нийгмийн даатгалын төрөөс хэрэгжүүлэх бодлогын хэрэгжилтийг хангуулах, Монгол улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх Үндсэн чиглэл болон Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан асуудлыг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой тооцоо, судалгаа хийх, нийгмийн даатгалын төв, орон нутгийн байгууллагуудыг мэргэжил, арга зүйгээр хангах, нийгмийн даатгалын сангийн орлого бүрдүүлэх, өр авлага барагдуулах ажлыг удирдан зохион байгуулах, зардлын санхүүжилтийг хуулийн хугацаанд олгох, төсвийн гүйцэтгэлийг хангуулах, нийгмийн даатгалын сангийн чөлөөт үлдэгдэл, хуримтлалын сангийн хөрөнгийг санхүүгийн хэрэгсэлд оруулж сангийн хөрөнгийг нэмэгдүүлэх, нийгмийн даатгалын хамралт, сангийн орлогын бүрдүүлэлт, зарцуулалт, хуримтлагдсан өр авлагын барагдуулалт, тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр зардлын тогтоолтод хяналт тавих, аливаа хууль бус үйлдэл гарахаас урддчилан сэргийлж, зөрчлийг арилгуулах, Монгол улсын Засгийн газраас баталсан бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт, газрын болон хэлтсүүдийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудит хийх, нийгмийн даатгалын салбарын ажилтан, албан хаагчдын мэдлэг, ур чадварыг бэхжүүлэх, тэдний хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн сургалт зохион байгуулах, нийгмийн даатгалын хууль тогтоомж болон тэдгээрийн шинэчлэлийн талаарх мэдээллийг даатгуулагч, ажил олгогчид таниулан сурталчилах зэрэг ажлуудыг Төсвийн ерөнхийлөн захирагчаас Төсвийн шууд захирагчтай байгуулсан 2022 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөнд 4 зорилт, 67 арга хэмжээний хүрээнд тусган хэрэгжилтийг хангаж ажилласан байна.

Мөн орон нутагт нийгмийн даатгалын бодлогын хэрэгжилтийг хангах чиг үүрэг бүхий аймаг /нийслэл/, дүүргийн Нийгмийн даатгалын 31 /газар/ хэлтсүүдэд 1,416 ажилтан, албан хаагчид ажиллаж байна.

*Хүснэгт 1. Нийгмийн даатгалын салбарын ажилтнуудын
албан тушаалын ангилал*

№	Албан тушаалын ангилал	Тоо	Хувь
1	Удирдах албан тушаалтан	42	3.0
2	Гүйцэтгэх албан тушаалтан	1086	76.7
3	Үйлчилгээний	288	20.3
Нийт		1416	100

*Хүснэгт 2. Нийгмийн даатгалын салбарын албан хаагчдын
албан тушаалын ангилал, тоо*

№	Төрийн албан тушаалын ангилал	Тоо
1	Жинхэнэ албан хаагч	1123
2	Төрийн үйлчилгээний албан хаагч	293
4	Үүнээс: Улсын байцаагч	872

*Хүснэгт 3. Нийгмийн даатгалын салбарын албан хаагчдын
боловсрол, мэргэжил*

Боловсрол				
№	Боловсролын зэрэг	Тоо	Мэргэжил	Тоо
1	Доктор	2	Санхүүч, Эдийн засагч, Нягтлан бодогч	1062
2	Магистр	162	Эрх зүйч	44
3	Бакалавр	1134	Бусад мэргэжил	1436
4	Бусад	118	-	-

*Хүснэгт 4. Нийгмийн даатгалын салбарын албан хаагчдын нас,
хүйсийн мэдээлэл*

№	Нас	Тоо	Хүйс	Тоо
1	30 хүртэлх	273	Эрэгтэй	412
2	31-40	504	Эмэгтэй	1004
3	41-50	411	-	-
4	51-60	228	-	-

2. САЛБАРЫН ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

Хууль тогтоомжийн төслийн санал боловсруулах, шинээр батлагдсан хуулийн хэрэгжилтийг зохион байгуулсан үйл ажиллагааны талаар:

Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2018 оны А/73 дугаар тушаалаар баталсан Нийгмийн даатгалын багц хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулах Ажлын хэсэгт ажиллан Нийгмийн даатгалын ерөнхий хууль, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хууль, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэмжийн тухай хууль, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөрийн тухай хууль, Хувийн тэтгэврийн даатгалын тухай хуулийн төслийг боловсруулж, Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлснээр Улсын Их хуралд өргөн барив. Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдаас өгсөн үүрэг, чиглэлийн дагуу Нийгмийн даатгалын ерөнхий хууль, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуулийн төсөл дээр дахин ажиллаж холбогдох газруудаас саналыг авч тусган Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яаманд хүргүүлэв.

Нийгмийн даатгалын тухай хууль, Хөдөлмөрийн тухай хууль, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуулиудад орсон 2022 оноос эхлэн мөрдөх зохицуулалтуудыг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой 1 журам, 4 заавар, 11 зөвлөмж чиглэлийг аймаг, дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтсүүдэд хүргүүлэн хэрэгжилтэд хяналт тавин ажиллалаа. Үүнд:

- Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2022 оны А/31 тоот тушаалаар “Тэтгэвэр тогтооход шаардагдах баримт бичгийг бүрдүүлэх, хянах журам”;

- 2022 оны А/17 дугаар тушаалаар “Нийгмийн даатгалын сангаас олгож байгаа болон цэргийн алба хаасны тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд баримтлах заавар”;

- 2022 оны А/99 дүгээр тушаалаар “Нийгмийн даатгалын шимтгэлийг буцаан олгох, бүртгэх, тайлагнах, хяналт тавих журмыг хэрэгжүүлэх заавар”;

- 2022 оны А/109 дүгээр тушаалаар “ Даатгуулагчийн төрлийн код шинээр батлах тухай”;

- Нийгмийн Даатгалын Үндэсний Зөвлөлийн 2021 оны 20, 21 дүгээр тогтоол, 2022 оны 04 дүгээр тогтоолоор “Оршуулгын тэтгэмжийн хэмжээг шинэчлэн тогтоох тухай”;

- Тус газрын “Зөвлөмж хүргүүлэх тухай” 2022 оны 05/494, 05/1163, 05/1373, 05/13778 дугаар бүхий албан бичгүүд;

- Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2022 оны “Чиглэл хүргүүлэх тухай” 01/923, 01/1112 дугаар албан бичиг зэрэг болно.

[Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд орсон нэмэлт, өөрчлөлтүүдийн хэрэгжилтийг зохион байгуулсан ажлын талаар:](#)

Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан 2022 онд өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгох нөхцөлийн талаар аймаг, дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтсүүдэд зөвлөмж хүргүүлэн хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллав. Уг зөвлөмжид 2022 онд өндөр насны тэтгэвэр тогтоох насыг эрэгтэй 60 нас 3 сар, эмэгтэй 56 нас 3 сараар баримтлах, мөн өөрийн хүсэлтээр эрэгтэй 60 нас, эмэгтэй 55 настайдаа тогтоолгох даатгуулагчийн шимтгэл төлсөн байвал зохих доод хугацаа 21 жил 3 сар байх зэрэг чиглэлийг тусгав.

Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2022 оны 2 дугаар сарын 24-ний өдрийн “Журам батлах тухай” А/31 дүгээр тушаалаар баталсан “Тэтгэвэр тогтооход шаардагдах баримт бичгийг бүрдүүлэх, хянах журам”-ыг төслийг шинэчлэн баталж, уг тушаалыг Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Захиргааны хэм хэмжээний актын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэн, аймаг, дүүргийн хэлтсүүдэд хүргүүлэн хэрэгжилтийг зохион байгуулав.

Засгийн газрын 2022 оны “Тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэх тухай” 63 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийг зохион байгуулав. Тухайлбал, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2022 оны А/17 дугаар тушаалаар “Нийгмийн даатгалын сангаас олгож байгаа болон цэргийн алба хаасны тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд баримтлах заавар”-ыг батлуулан аймаг, дүүргийн Нийгмийн даатгалын хэлтсүүдэд хүргүүлэн хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллав.

Тэтгэвэр нэмэгдүүлэх арга хэмжээнд нийгмийн даатгалын сангаас болон Цэргийн алба хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуулийн дагуу олгож байгаа тэтгэврийн хэмжээг 15 хувиар нэмэгдүүлэн, бүрэн тэтгэврийн доод хэмжээг 500.0

мянган төгрөг, хувь тэнцүүлсэн тэтгэврийн доод хэмжээг 400.0 мянган төгрөгөөр шинэчлэн тогтоож, нэмэгдсэн тэтгэврийг 2022 оны 2 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн олгосноор уг арга хэмжээнд 469.2 мянган тэтгэвэр авагч хамрагдаж тэтгэврийн нэмэгдэлд 637.4 тэрбум төгрөг зарцуулав. Тэтгэвэр нэмэгдсэн арга хэмжээний дүнд дундаж тэтгэвэр 550.9 мянган төгрөгт хүрсэн байна.

Гадаад харилцааны сайд, Эрүүл мэндийн сайд, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2022 оны “Цаг уурын хүнд нөхцөлтэй гэж үзэх гадаад улсын жагсаалтыг шинэчлэн батлах тухай” А/32, А/246, А/81 тоот тушаалыг хэрэгжүүлэх, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 7 дахь хэсэгт заасныг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд даатгуулагчийн малчнаар ажилласан хугацааг тодорхойлж байгаа орон тооны бус зөвлөл нь зөвлөлийн дүрмийг баримтлах, нотлох баримтгүйгээр, мөн үндэслэлгүй баримт бичгээр даатгуулагчийн малчнаар ажилласан хугацааг тогтоохгүй байх зөвлөмж, чиглэл хүргүүлэв.

Хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг зохион байгуулах чиглэлээр төрийн байгууллагатай хамтран ажилласан талаар:

Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.3, 19.4 дэх хэсэг, Засгийн газрын 2021 оны “Эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийн 2022 оны хэмжээг тогтоох тухай 408 дугаар тогтоол, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар болон Эрүүл мэндийн даатгалын ерөнхий газар хооронд байгуулсан 2022 оны 2022/86, НД-71/22 дугаар “Хамтран ажиллах гэрээ”-ний хэрэгжилтийг зохион байгуулж, 2022 онд иргэдийг эрүүл мэндийн даатгалд хамруулах хамтарсан чиглэлийг аймаг, дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтсүүдэд хүргүүлэн хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллав.

Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2022 оны А/109 дүгээр тушаалаар баталсан хүүхдээ асрах чөлөөтэй хугацаанд ажил олгогчоос хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлого олгосон эх /эцэг/-ийг бүртгэх даатгуулагчийн төрлийн “68” код, цэргийн алба хаасны болон хөдөлмөрийн чадвар алдсаны тэтгэвэр тогтоолгосон боловч ажил, хөдөлмөр эрхэлж байгаа цэргийн алба хаагчийг бүртгэх даатгуулагчийн төрлийн “69” кодыг хэрхэн хэрэгжүүлэх талаар Батлан хамгаалах яам, Зэвсэгт хүчний жанжин штаб, Цагдаагийн ерөнхий газар, Онцой байдлын ерөнхий газар, Тагнуулын ерөнхий газар, Авлигатай тэмцэх газар, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар, Шүүхийн шинжилгээний үндэсний хүрээлэн, Төрийн тусгай хамгалалтын газар, Хил хамгаалах ерөнхий газар, Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газарт тус тус зөвлөмж хүргүүлж хамтран ажиллав.

Монгол Улсын Дээд шүүх “Эмнэлгийн хуудас олгох, хянах журам”-ын 4.8.2 дахь заалтыг хүчингүй болгосонтой холбоотойгоор Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2022 оны “Журамд өөрчлөлт оруулах тухай” А/165 дугаар тушаалыг аймаг, дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтсүүдэд хүргүүлж, хэрэгжүүлэхэд анхаарах асуудлаар Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах төв комисстой хамтран магадлагч эмч, тасгийн дарга, тэтгэмжийн байцаагч нарт цахим уулзалт зохион байгуулав.

Малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчийн тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн төлүүлэх тухай хууль, Засгийн газрын 2019 оны 483 дугаар тогтоолоор баталсан “Малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчийн тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн төлүүлэх журам”-ын дагуу тэтгэврийн даатгалын шимтгэлээ нөхөн төлсөн 31.8 мянган малчин, 2.6 мянган хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч, нийтдээ 34.4 мянган иргэний баталгаажилтын хуудсыг аймаг, дүүргүүдийн нийгмийн даатгалын хэлтэст хүргүүлэн, даатгуулагчид олгох ажлыг зохион байгуулав. Эдгээр иргэдээс 19.6 мянган иргэн нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр тогтоолгон, тэтгэвэрт нь 155.9 тэрбум төгрөг

зарцуулаад байна. Уг хуулийн үйлчлэлийн хугацаа дууссантай холбогдуулан хуулийн хэрэгжилт, үр дүнгийн тайланг Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яаманд хүргүүлэв.

Ажилласан жил, тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн тооцох тухай хуулийн хүрээнд нийгмийн даатгалын сангийн санхүүгийн тайланд тусгагдсан өглөгийг барагдуулах зорилгоор аймаг, дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтсүүдэд ногдуулалт хийж, өглөгийг барагдуулах, илүү төлсөн шимтгэлийг буцаах зөвлөмж, чиглэлийг өгч ажилласнаар жилийн эцсийн байдлаар 3.7 сая төгрөгийн өглөгийг барагдуулав.

Нийгмийн даатгалын сангийн төсвийн төлөвлөлтийн талаар:

Нийгмийн даатгалын сангийн 2022 оны төсвийн тухай хууль, Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн 10 дугаар тогтоолоор баталсан нийгмийн даатгалын сангийн орлого, зарлагын болон нийгмийн даатгалын байгууллагуудын үйл ажиллагааны урсгал зардлын төсвийн аймаг, нийслэл, дүүргийн нарийвчилсан хуваарь, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын А/03 дугаар тушаалаар баталсан аймаг, нийслэл, дүүргийн төсвийн сар, улирлын хуваарийг төв, орон нутгийн хэлтсүүдэд хүргүүлж хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллав.

Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд шаардлагатай хөрөнгийн хэмжээг холбогдох судалгаанд үндэслэн тооцсоноор Нийгмийн даатгалын сангийн 2022 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай 2022 оны 1 дүгээр сарын 31-ний өдрийн хуулиар 637.3 тэрбум төгрөг батлуулсан. Үүнээс 310.1 тэрбум төгрөгийг улсын төсвөөс, 300.0 тэрбум төгрөгийг тэтгэврийн даатгалын сангийн харилцахын мөнгөн үлдэгдлээс, 27.2 тэрбум төгрөгийг тэтгэврийн даатгалын сангийн 2022 оны зарлагын төсвөөс санхүүжүүлэхээр шийдвэрлэсэн.

Нийгмийн даатгалын шимтгэлээ өөрөө хариуцан төлсөн зарим даатгуулагчийн шимтгэлийн 50 хувийг буцаан олгох тухай хуулийн хүрээнд тооцоо, судалгааг хийснээр энэ хуулийн үйлчлэлд 648.0 мянган даатгуулагчид 150.2 тэрбум төгрөг олгохоор тооцон Нийгмийн даатгалын сангийн 2022 оны төсөвт тусган Нийгмийн даатгалын сангийн 2022 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай 2022 оны 4 дүгээр сарын 29-ний өдрийн хуулиар өөрчлөн баталсан.

Нийгмийн даатгалын сангийн 2022 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай 2022 оны 1 дүгээр сарын 31-ний өдрийн хууль, Нийгмийн даатгалын сангийн 2022 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай 2022 оны 4 дүгээр сарын 29-ний өдрийн хуулийг үндэслэн аймаг, дүүргийн нийгмийн даатгалын сангийн болон нийгмийн даатгалын байгууллагуудын үйл ажиллагааны урсгал зардлын төсвийн хуваарийг боловсруулан Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн 02, 03 дугаар тогтоолоор тус тус батлуулан аймаг, дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтсүүдэд хүргүүлэв.

Төсвийн тухай хуулийн 42 дугаар зүйл, Сангийн сайдын 2018 оны 134 дүгээр тушаалаар баталсан “Төсвийн захирагчийн төсөвт зохицуулалт хийх журам”-ын дагуу аймаг, дүүргийн Нийгмийн даатгалын хэлтсүүдийн саналыг авч төсвийн хуваарьт өөрчлөлт оруулах саналыг 6 удаа боловсруулан Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яаманд хүргүүлэн шийдвэрлүүлэв.

Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2022 оны А/98 дугаар тушаалаар “Нийгмийн даатгалын сангийн төсвийн төсөл, төсөөлөл боловсруулахад баримтлах заавар”, “Нийгмийн даатгалын байгууллагын үйл ажиллагааны урсгал зардал, хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний зардлын болон туслах үйл ажиллагааны орлогын төсвийн төсөл, төсөөлөл боловсруулахад баримтлах заавар”-ыг

шинэчлэн батлуулж аймаг, дүүргийн Нийгмийн даатгалын хэлтсүүдэд хүргүүлэн хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллав.

Нийгмийн даатгалын сангийн 2023-2025 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, жилийн хязгаарын саналыг тус тус боловсруулан, нийгмийн даатгалын байгуулллагуудад улсын төсвийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх төсөл, арга хэмжээний зардлын төсвийг 27.8 тэрбум төгрөгөөр тооцон Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яаманд хүргүүлэв.

Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 03 тоот албан даалгаврыг хэрэгжүүлэх чиглэл, Нийгмийн даатгалын тухай хууль, Төсвийн тухай хуулийн дагуу нийгмийн даатгалын сангийн 2023-2025 оны төсвийн төсөл, төсөөллийг боловсруулан ирүүлэх “Төсвийн төсөл төсөөллийн санал ирүүлэх тухай” 2022 оны 1/1113 дугаар албан бичгийг аймаг дүүргийн Нийгмийн даатгалын хэлтсүүдэд хүргүүлэн саналыг нэгтгэн боловсруулж, Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэн Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яаманд хүргүүлэв. Төсвийн төсөл төсөөллийг боловсруулахад хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээ 550.0 мянган төгрөг болоход нийгмийн даатгалын сангийн орлого, зарлагад нөлөөлөх нөлөөлөл, тэтгэвэр бодох цалингийн итгэлцүүрийг шинэчлэх, төсөвт байгууллагын цалинг 10-20 хувиар нэмэгдүүлэх, оршуулгын тэтгэмжийн хэмжээг шинэчлэн тогтоох зэрэг арга хэмжээнүүдийг тусгав.

Тэтгэмжийн даатгалын сангаас олгох оршуулгын тэтгэмжийн хэмжээг шинэчлэх тооцоо, судалгааг боловсруулан Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлснээр уг зөвлөлийн 4 дүгээр тогтоолоор оршуулгын тэтгэмжийг хэмжээг 2.0 сая төгрөгөөр, амьгүй донор болж эд, эс, эрхтнээ шилжүүлсэн даатгуулагчийн ар гэрт олгох оршуулгын тэтгэмжийн хэмжээг 3,5 сая төгрөгөөр батлуулав. Энэ шийдвэрийг 2023 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн мөрдөнө.

Нийгмийн даатгалын сангийн 2023 оны төсвийн тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан нийгмийн даатгалын сангийн болон нийгмийн даатгалын байгууллагуудын үйл ажиллагааны урсгал зардлын төсвийн аймаг, дүүргийн нарийвчилсан хуваарийг боловсруулж, Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэн батлуулав.

[Нийгмийн хамгааллын олон улсын хэлэлцээрийн хэрэгжилтийг зохион байгуулсан ажлын талаар:](#)

БНМАУ, ЗСБНХУ хоорондын нийгэм хангамжийн хэлэлцээрийн хүрээнд ОХУ-д оршин сууж буй Монгол улсад ажилласан жилээ баталгаажуулах хүсэлт гаргасан 50 иргэн, Монгол улсад оршин сууж буй ОХУ-ын 4 иргэн, ОХУ-д ажиллаж амьдарч байгаад ирсэн Монгол Улсын 13 иргэн, Украин улсын 2 иргэний ажилласан жилийг баталгаажуулан тус орнуудын тэтгэврийн санд хүргүүлсэн. Монгол Улс, Оросын Холбооны Улсын хооронд нийгмийн даатгалын салбарт хамтран ажиллах хэлэлцээрийг шинэчлэхтэй холбоотой зохион байгуулсан 2 талын ажлын хэсгийн цахим уулзалтад оролцож Хэлэлцээрийн төсөлд оруулахаар тохирсон нэмэлт, өөрчлөлтүүдийг тусгаж, талууд үндэсний хууль тогтоомжийн дагуу хэлэлцээрийн төслийг дотооддоо үргэлжлүүлэн хэлэлцэхээр тохиролцов. Хэлэлцээрийг шинэчлэхтэй холбоотой 2 талын ажлын хэсгийн уулзалтад тоон мэдээ, мэдээллийг Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яаманд цахим шуудангаар 2 удаа хүргүүлэв.

Бүгд Найрамдах Унгар Улс, Монгол Улсын Засгийн газар хоорондын нийгмийн хамгааллын хэлэлцээрийн хэрэгжилтийн хүрээнд тус улсаас тэтгэвэр тогтоолгохоор хүсэлт гаргасан 8 иргэний MN/HU 001 маягт, 2 иргэний оршин суух хаяг солигдсон тухай

мэдээлэл, 18 иргэний Монгол Улсад шимтгэл төлж ажилласан жилийг баталгаажуулах MN/HU205 маягт, 1 иргэний тэтгэвэр хүлээн авах дансны мэдээлэл, хариу ирэхгүй удааширч байгаа 26 иргэний сануулах маягтыг тус тус гарган Бүгд Найрамдах Унгар Улсын талд шуудангаар илгээв. Монгол Улсын хоёр иргэн Бүгд Найрамдах Унгар Улсаас өндөр насны тэтгэвэр шинээр тогтоолгов. Энэ хэлэлцээрийн дүнд нийт 34 иргэн Бүгд Найрамдах Унгар Улсаас сар бүр тэтгэвэр авч байна.

Монгол Улс болон Бүгд Найрамдах Турк Улсын Засгийн газар хоорондын "Нийгмийн хамгааллын тухай хэлэлцээр"-ийг хэрэгжүүлэхэд ашиглах маягтын загваруудыг 2 талын ажлын хэсгийн гишүүд боловсруулж, 2022 оны 3 дугаар сард 2 тал албан ёсоор баталснаар хэрэгжилтийг зохион байгуулж эхлэв.

Нийгмийн хамгааллын тухай Монгол Улс, Бүгд Найрамдах Польш Улс хооронд байгуулсан хэлэлцээр, Удирдлагын тохиролцоонд заасны дагуу Монгол Улсад ашиглах маягтын саналыг боловсруулан Польшийн тэтгэврийн байгууллагын Гадаад тэтгэвэр хариуцсан албанд цахим шуудангаар хүргүүлэв.

Нийгмийн хамгааллын тухай Монгол Улс, Бүгд Найрамдах Чех Улс хоорондын хэлэлцээр болон Монгол Улс хоорондын тэтгэврийн тухай хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэхэд ашиглах маягтуудын төсөлд оруулах саналыг тус боловсруулж ХНХЯ-нд хүргүүлэв.

Монгол Улс, Бүгд Найрамдах Казахстан Улс хооронд тэтгэврийн салбарт хамтран ажиллах хэлэлцээрийг хэлэлцэх шинжээчдийн ажлын хэсгийн 12 дахь удаагийн Хэлэлцээнд оролцож, Хэлэлцээрийн төслийн эцсийн хувилбарыг тохиролцов.

3. БАЙГУУЛЛАГЫН САНХҮҮ, ТӨСВИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Нийгмийн даатгалын сангийн 2022 оны төсвийн тухай хуулийг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд:

Нийгмийн даатгалын тухай хууль тогтоомжийн дагуу нийгмийн даатгалын сангийн орлогыг бүрдүүлэх ажлын талаар:

Нийгмийн даатгалын сангийн 3,300.8 тэрбум төгрөгийн орлого төвлөрүүлэхээс 3,445.9 тэрбум төгрөгийг хуримтлуулж, төлөвлөгөөг 104.4 хувиар биелүүлэв.

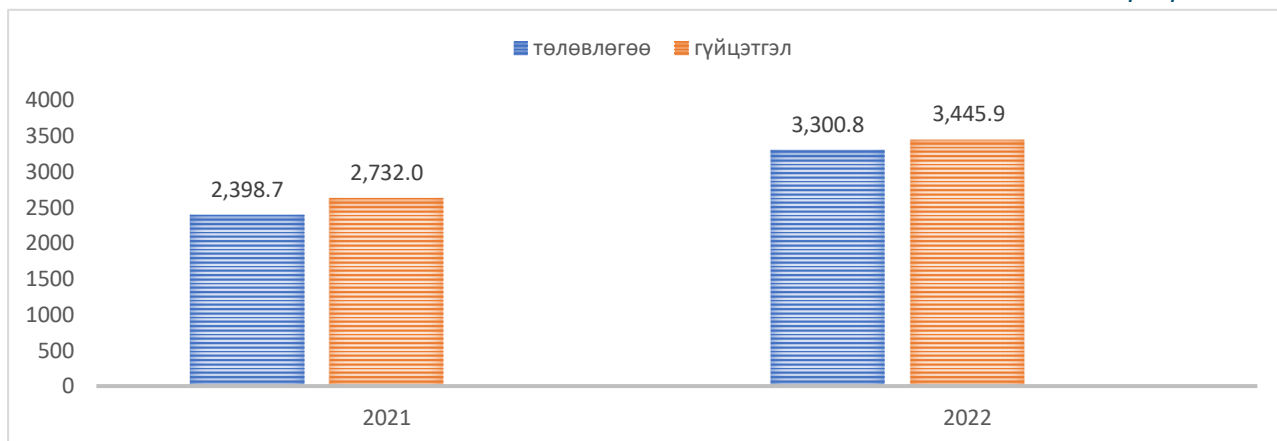
Нийгмийн даатгалын санд төвлөрсөн орлогыг сангаар тайлагнавал:

- Тэтгэврийн даатгалын санд 2,857.6 тэрбум төгрөг төвлөрүүлэхээс 2,969.4 тэрбум төгрөг,
- Тэтгэмжийн даатгалын санд 212.5 тэрбум төгрөг төвлөрүүлэхээс 232.2 тэрбум төгрөг,
- ҮОМШӨ-ний даатгалын санд 185.6 тэрбум төгрөг төвлөрүүлэхээс 198.4 тэрбум төгрөг,
- Ажилгүйдлийн даатгалын санд 45.1 тэрбум төгрөг төвлөрүүлэхээс 45.9 тэрбум төгрөгийн шимтгэл хуримтлуулав.

Хүснэгт 5. Нийгмийн даатгалын сангийн орлогыг өмнөх онтой харьцуулбал: /тэрбум.төг/

Огноо	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Хувь
2021	2,398.7	2,732.0	113.9
2022	3,300.8	3,445.9	104.4

График-1

Нийгмийн даатгалын тухай хууль тогтоомжийн хүрээнд даатгуулагчдад тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөрийг хуульд заасан хугацаанд олгох ажлын талаар:

Нийгмийн даатгалын сангаас 2022 онд 3,511.7 тэрбум төгрөгийн тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр олгохоос 3,376.4 тэрбум төгрөг олгов. Үүнд:

-Тэтгэврийн даатгалын сангаас 3,214.1 тэрбум төгрөг зарцуулахаар төлөвлөснөөс 3,101.9 тэрбум төгрөг;

-Тэтгэмжийн даатгалын сангаас 187.3 тэрбум төгрөг зарцуулахаар төлөвлөснөөс 163.9 тэрбум төгрөг;

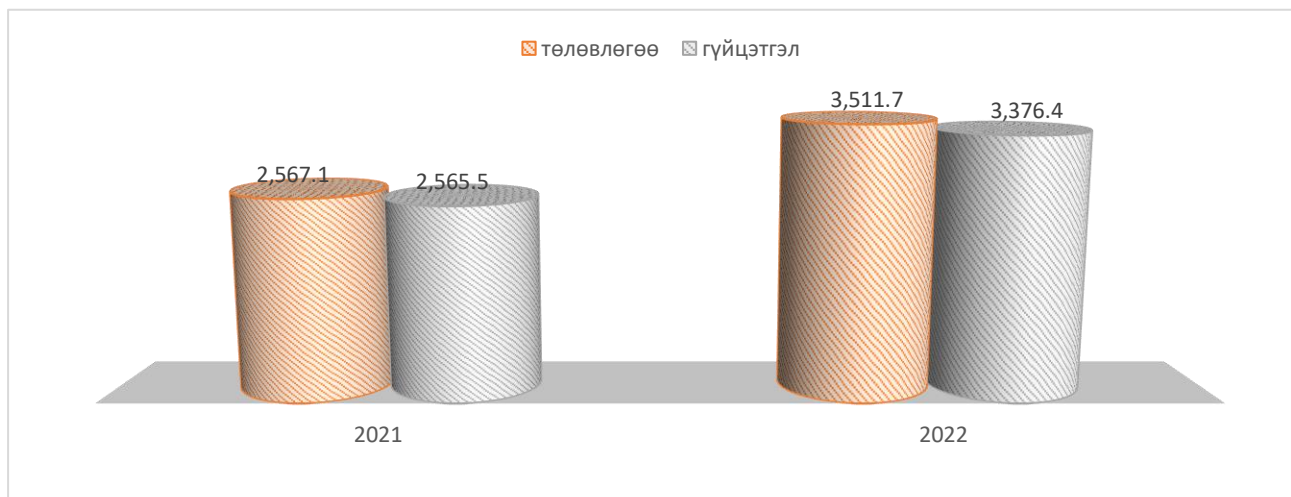
-ҮОМШӨ-ний даатгалын сангаас 43.1 тэрбум төгрөг зарцуулахаар төлөвлөснөөс 35.1 тэрбум төгрөг;

-Ажилгүйдлийн даатгалын сангаас 67.2 тэрбум төгрөг зарцуулахаар төлөвлөснөөс 75.5 тэрбум төгрөг тус тус зарцуулав.

Хүснэгт 6. Нийгмийн даатгалын сангийн зарлагыг өмнөх онтой харьцуулбал: /тэрбум.төг/

Огноо	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Хувь
2021	2,567.1	2,565.5	99.9
2022	3,511.7	3,376.4	96.1

График-2

Хүснэгт 7. Нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр авагчдын тоо, зарцуулсан хөрөнгийг өмнөх онтой харьцуулбал: /тэрбум.төг, мян.хүн/

№	Нийгмийн даатгалын сан	2021		2022	
		Хүний тоо	Хөрөнгө	Хүний тоо	Хөрөнгө
1.	Тэтгэврийн	455.5	2 281.8	474.3	3 101.9
2.	Тэтгэмжийн	260.9	169.4	220.9	163.9
3.	ҮОМШӨ-ний	5.7	30.7	6.8	35.1
4.	Ажилгүйдлийн	26.2	57.0	28.3	75.5
Нийт		748.3	2 565.5	730.3	3 376.4

Нийгмийн даатгалын байгууллагуудад сангийн болон үйл ажиллагааны үрсгал санхүүжилтийг шилжүүлэх ажлын талаар:

Тэтгэврийн даатгалын санд 1,025.4 тэрбум төгрөг, тэтгэмжийн даатгалын санд 12.7 тэрбум төгрөг, ҮОМШӨ-ний даатгалын санд 4.1 тэрбум төгрөг, ажилгүйдлийн даатгалын санд 34.5 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг тус тус олгож хуулийн хугацаанд тэтгэвэр, тэтгэмж төлбөр зардал олгох боломжийг бүрдүүлэн ажиллалаа.

Төв, орон нутгийн Нийгмийн даатгалын байгууллагуудад 32.0 тэрбум төгрөгийн үйл ажиллагааны үрсгал санхүүжилтийг хугацаанд нь олгож, үүнээс 1.1 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг Эрүүл мэндийн даатгалын ерөнхий газраас төлөвлөгөөний дагуу нэхэмжлэн авсан.

Нийгмийн даатгалын байгууллагуудтай Төрийн өөрийн өмчийн эд хөрөнгийн түрээсийн гэрээ байгуулж, түрээсийн орлого санд төвлөрүүлэхэд хяналт тавих ажлын талаар:

Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газрын 2020 оны “Төрийн өөрийн өмчийн түрээсийн талаарх зарим арга хэмжээний тухай” 50 дугаар тогтоолоор баталсан Төрийн өөрийн өмчийн эд хөрөнгийн түрээсийн гэрээний үлгэрчилсэн загварын дагуу төв, орон нутгийн Нийгмийн даатгалын байгууллагуудын байр, талбайг ашиглаж байгаа улсын төсөвт үйлдвэрийн 4 газар, 2 аж ахуйн нэгж, байгууллага, арилжааны 7 банк нийт 13 хуулийн этгээдтэй түрээсийн гэрээг сунгаж, хэрэгжилтийг ханган ажилласан.

Төрийн өөрийн өмчийн эд хөрөнгийн түрээсийн гэрээ байгуулсан нийт 12 иргэн, хуулийн этгээдээс 93.0 сая төгрөгийн түрээсийн орлого төвлөрүүлэв.

Түрээсийн орлогын тооцоонд сар бүр хяналт тавьж, Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газарт 40% болох 37.0 сая төгрөгийг төвлөрүүлж ажиллалаа.

Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын эзэмшилд байгаа үл хөдлөх хөрөнгийн нээлттэй дуудлага худалдааг зохион байгуулах ажлын талаар:

Капитал банкны Эрх хүлээн авагчаас нэхэмжилсэн нийгмийн даатгалын сангийн өр, төлбөрөөс тооцон авсан хөрөнгийг худалдан борлуулах нээлттэй дуудлага худалдааг Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн 2021 оны “Журам батлах тухай” 18 дугаар тогтоолоор баталсан “Нийгмийн даатгалын сангийн авлагад үл хөдлөх хөрөнгийг хүлээн авах, хадгалах, хамгаалах, ашиглах, түрээслүүлэх, худалдан борлуулах журам”, Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газрын 268 дугаар “Төрийн өмчийн үндсэн

хөрөнгөд хамаарах хөдлөх хөрөнгийн дуудлагын худалдааны талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” тогтоолыг тус тус үндэслэн зохион байгууллаа.

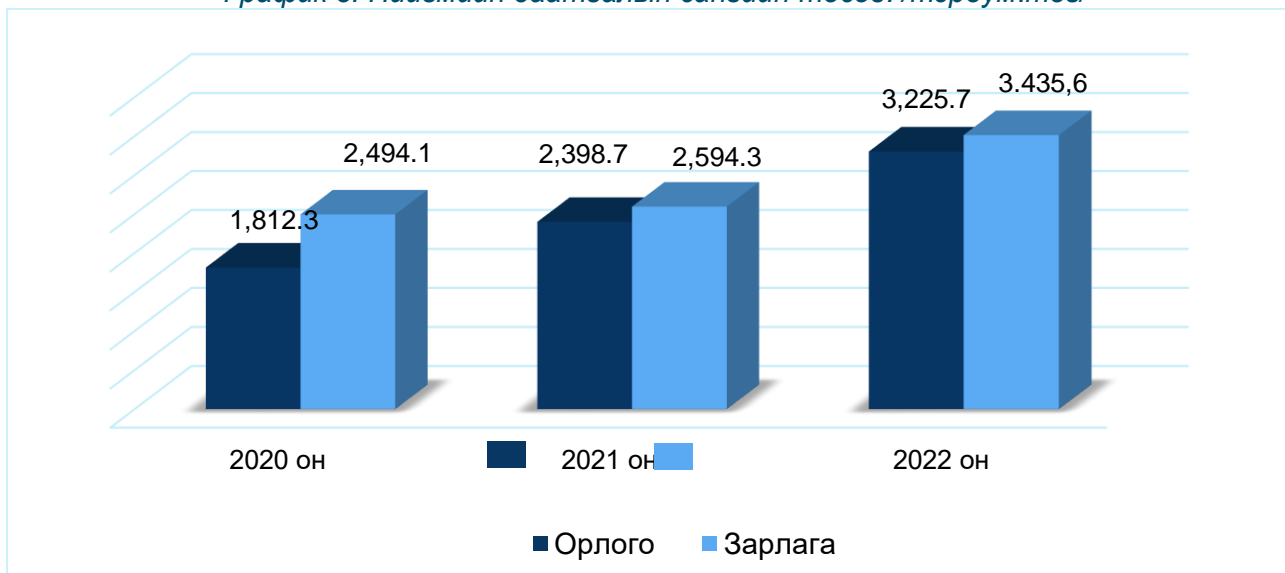
2022 онд хөрөнгийн нээлттэй дуудлагын худалдааг нийт 8 удаа зохион байгуулж, 5.9 тэрбум төгрөгийн үнэлгээ бүхий 19 хөрөнгийг 6.0 тэрбум төгрөгөөр зарж, орлогыг нийгмийн даатгалын санд төвлөрүүлэн ажиллалаа.

Нийгмийн даатгалын сангийн төсөв, төсвийн гүйцэтгэлийн хүрээнд:

Нийгмийн даатгалын сангийн 2022 оны төсвийн тухай хуульд 3,225.7 тэрбум төгрөгийн орлого төвлөрүүлэхээр баталсан. Үүнд: Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн орлого 2,379.9 тэрбум төгрөг, эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих 1.1 тэрбум төгрөг, улсын төсвөөс олгох санхүүгийн дэмжлэгийг 844,7 тэрбум төгрөгөөр баталсан.

Нийт зарлага 3,435.6 тэрбум төгрөг. Үүнд: Тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр зардалд 3,403.4 тэрбум төгрөг, нийгмийн даатгалын байгууллагын үйл ажиллагааны зардалд 32.2 тэрбум төгрөг зарцуулахаар тус тус баталсан.

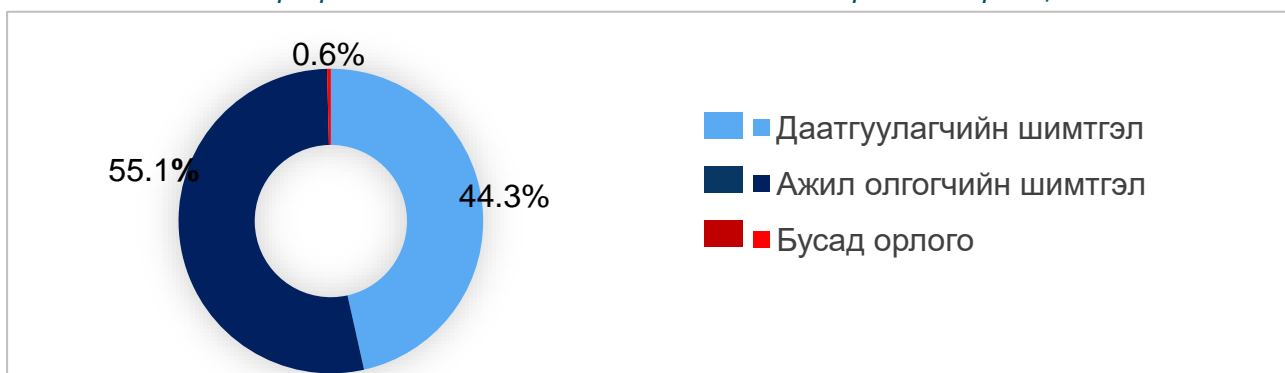
График 3. Нийгмийн даатгалын сангийн төсөв: /тэрбум.төг/

Нийгмийн даатгалын сангийн орлого:

Нийгмийн даатгалын санд 2022 онд шимтгэлийн орлого 2,379.9 тэрбум төгрөг төвлөрүүлэхээс 2,668.6 тэрбум төгрөгийг төвлөрүүлж, орлогын төлөвлөгөөг 112.1 хувиар биелүүлсэн. /энэ дүнд Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих 1.1 тэрбум, улсын төсвөөс олгох санхүүгийн дэмжлэг 844,7 тэрбум төгрөг ороогүй/

График 4. Нийгмийн даатгалын сангийн орлогын бүтэц

Нийгмийн даатгалын сангийн нийт орлогын 55.1 хувь буюу 1,471.6 тэрбум төгрөгийг ажил олгогч, 44.3 хувь буюу 1,182.2 тэрбум төгрөгийг даатгуулагчийн төлсөн шимтгэл, 0.6 хувь буюу 14.8 тэрбум төгрөгийг ҮОМШӨ-ний улмаас тахир дутуу болсон даатгуулагчийн шимтгэлийн орлого болон бусад орлого эзэлж байна.

Хүснэгт 8. Нийгмийн даатгалын сангийн орлогын бүтэц /тэрбум.төг/

№	Орлогын төрөл	2021	2022
1	Улсын төсвөөс олгох дэмжлэг	593.9	842.8
2	Ажил олгогч аж ахуйн нэгж, байгууллагаас	790.4	1,182.0
3	Төсөвт газраас	343.4	289.5
4	Даатгуулагчаас	854.7	1,068.1
5	Сайн дурын даатгуулагчаас	137.5	111.7
6	Гадаадад ажиллаж буй иргэдийн	2.6	2.5
7	ҮОМШӨ-ний улмаас тахир дутуу болсон даатгуулагчийн	1.7	1.5
8	ЭМДС-аас санхүүжих	1.1	1.1
9	Бусад орлого	6.7	13.3
Нийт		2,732.0	3,512.5

Мөн орлогын 24.0 хувь буюу 842.8 тэрбум төгрөгийг тэтгэврийн болон ҮОМШӨ-ний даатгалын санд улсын төсвөөс, 0.03 хувь буюу 1.1 тэрбум төгрөгийг ЭМДС-аас шилжүүлсэн санхүүжилтийн орлого тус тус эзэлж байна.

Хүснэгт 9. Нийгмийн даатгалын сангийн 2022 оны орлогын гүйцэтгэл

№	Орлого	Мөнгөн дүн /тэрбум.төгрөг/	Нийт орлогод эзлэх хувь
1	Тэтгэврийн даатгалын сан	3,013.2	85.8
2	Тэтгэмжийн даатгалын сан	236.9	6.8
3	ҮОМШӨ-ний даатгалын сан	208.8	5.9
4	Ажилгүйдлийн даатгалын сан	53.6	1.5
Нийт		3,512.5	100

Нийгмийн даатгалын сангийн зарцуулалт:

Нийгмийн даатгалын сангийн зардлын төсөв 3,435.6 тэрбум төгрөгөөр батлагдсан бөгөөд 3,384.5 тэрбум төгрөгийг тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөрт, 31.2 тэрбум төгрөгийг Нийгмийн даатгалын байгууллагын үйл ажиллагааны зардалд тус тус зарцуулсан.

Хүснэгт 10. Нийгмийн даатгалын сангийн 2022 оны зарлагын гүйцэтгэл

№	Зардал	Мөнгөн дүн /тэрбум.төгрөг/	Нийт зардалд эзлэх хувь
1	Тэтгэврийн даатгалын сан	3,031.3	88.7
2	Тэтгэмжийн даатгалын сан	165.9	4.9
3	ҮОМШӨ-ний даатгалын сан	35.9	1.1
4	Ажилгүйдлийн даатгалын сан	78.7	2.3
5	ДТШ 50 хувийн буцаалт	72.7	2.1
6	Үйл ажиллагааны зардал	31.2	0.9
Нийт		3,415.7	100.0

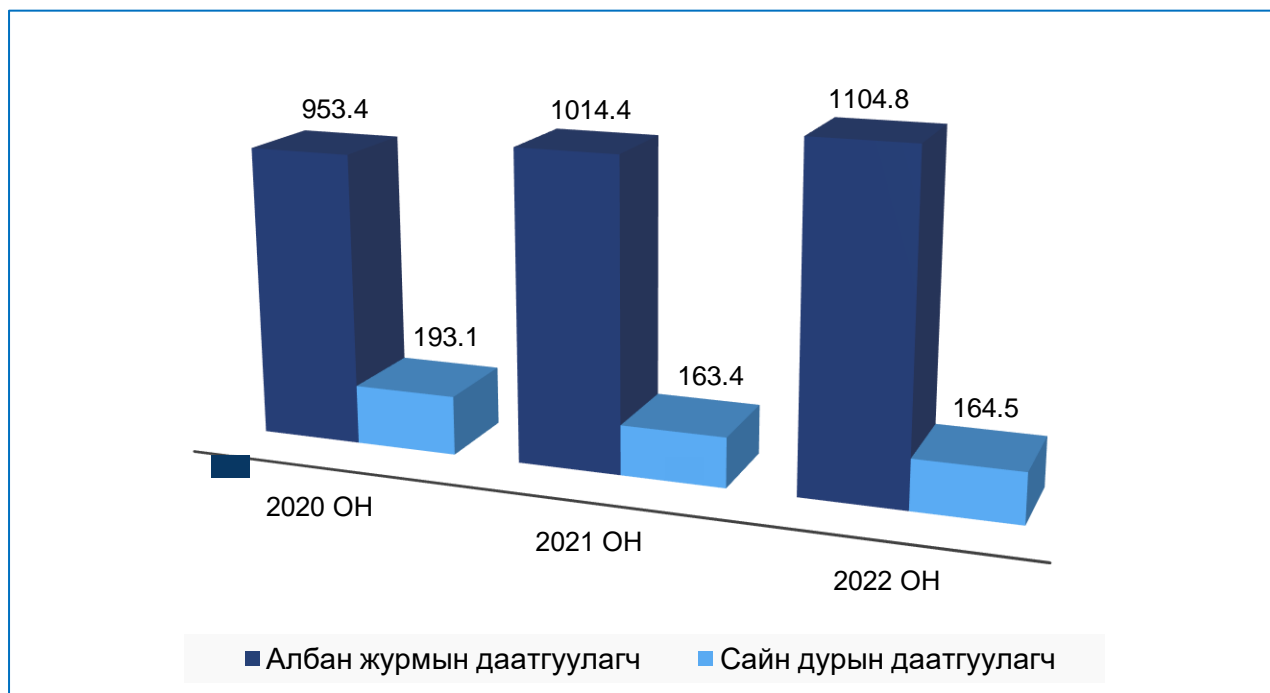
Нийгмийн даатгалын сангийн зарлага өмнөх оны мөн үеэс 850.2 тэрбум төгрөг буюу 33.1 хувиар өссөн.

Хүснэгт 11. Нийгмийн даатгалын сангийн 2022 оны зарцуулсан мөнгөн дүн, үйлчлүүлсэн хүний тоо /мян.хүн, тэрбум.төг/

№	Нийгмийн даатгалын сан	2020 он		2021 он		2022 он	
		Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Хүний тоо	Мөнгөн дүн
1	Тэтгэврийн	437.1	2,153.6	455.5	2,281.8	473.8	3,031.3
2	Тэтгэмжийн	191.2	145.4	364.5	169.4	260.9	165.9
3	ҮОМШӨ-ний	7.6	31.6	5.7	30.7	7.2	35.9
4	Ажилгүйдлийн	21.3	94.4	26.2	57.0	30.5	78.7
5	ДТШ 50 хувийн буцаалт	-	-	-	-	2087.7	72.7
6	Үйл ажиллагааны зардал		26.8		26.6		31.2
Нийт		657.2	2,451.8	851.9	2,565.5	2860.1	3,415.7

Нийгмийн даатгалын сангаар үйлчлүүлсэн иргэдийн тоо өмнөх оныхоос 2008.2 мянга буюу 70.2 хувиар өссөн нь “Нийгмийн даатгалын шимтгэлээ өөрөө хариуцан төлсөн зарим даатгуулагчийн шимтгэлийн 50 хувийг буцаан олгох тухай” хуулийн хэрэгжилтийг хангах хүрээнд давхардсан тоогоор 2087.7 мянган даатгуулагчдад 72.7 тэрбум төгрөгийг олгоход нөлөөлсөн байна.

График 5. Нийгмийн даатгалын хамралт /мян.хүн/

Нийгмийн даатгалын мэдээллийн санд 2022 оны жилийн эцсийн байдлаар 55.4 мянган аж ахуйн нэгж байгууллага бүртгэгдсэн нь 2021 онтой харьцуулахад 2.7 мянган ажил олгогч буюу 5.1 хувиар нэмэгдсэн. Мөн албан журмын 1,104.8 мянган даатгуулагч

хамрагдсан нь нийт ажиллах хүчний 90.3 хувийг эзэлж байна. /ҮСХ-ны 2022 оны 4-р улирлын тоон мэдээгээр нийт ажиллах хүчний тоо 1,222.8 мянган хүн/

Нийгмийн даатгалын сангаас үзүүлж буй тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр, зардлын хүрээнд:

Тэтгэврийн даатгалын сан:

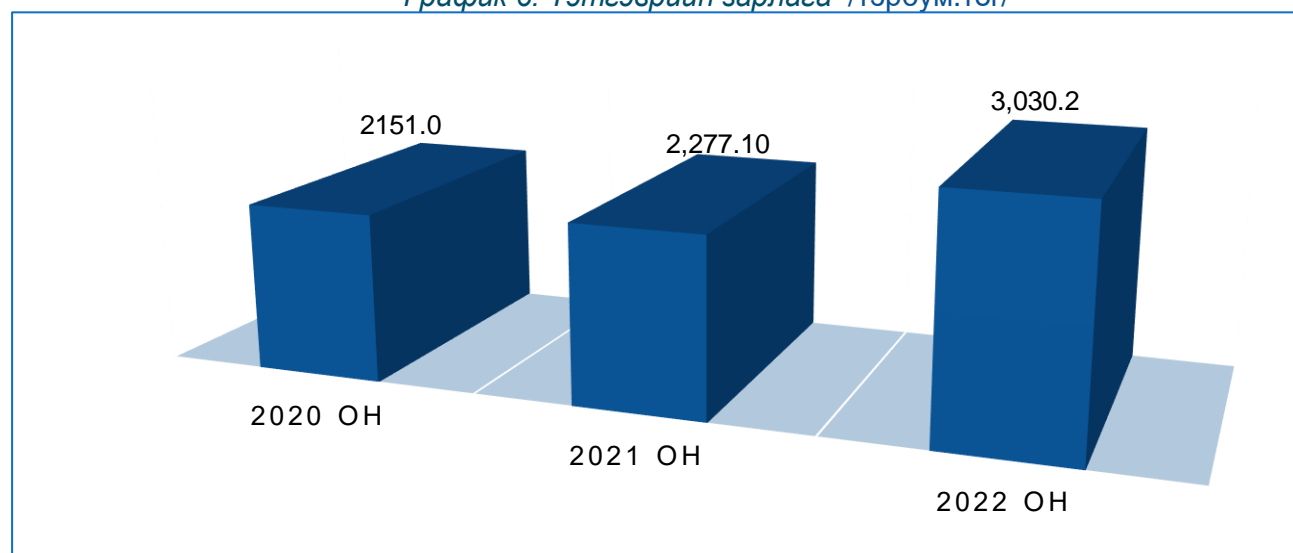
2022 онд тэтгэврийн даатгалын сангаас нийт 473.8 мянган иргэнд 3.030,2 тэрбум төгрөгийн тэтгэвэр олгосон. Нийгмийн даатгалын тухай хууль хүчин төгөлдөр болохоос өмнө буюу 1995 оноос өмнө тэтгэвэр тогтоолгосон 45.1 мянган тэтгэвэр авагч, 20.0 мянган цэргийн албан хаагчдын тэтгэвэрт 453.3 тэрбум төгрөг зарцуулсан.

Хүснэгт 12. Тэтгэвэр авагчдын тоо, зарцуулсан мөнгөн дүн /мян.хүн, тэрбум.төг/

№	Тэтгэврийн төрөл	2020 он		2021 он		2022 он	
		Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Хүний тоо	Мөнгөн дүн
1	Өндөр насны	332.9	1,663.9	353.2	1,789.6	372.0	2,408.0
2	Тахир дутуугийн	65.9	255.8	63.1	247.7	62.2	316.7
3	Тэжээгчээ алдсаны	19.2	77.6	19.5	77.1	19.6	103.7
4	Цэргийн	19.1	153.7	19.7	162.7	20.0	201.8
Нийт		437.1	2,151.0*	455.5	2,277.1*	473.8	3030.2*

*Үйл ажиллагааны зардал, Бусад зардал болон ДТШ 50 хувийн буцаалтын дүн ороогүй болно.

График 6. Тэтгэврийн зарлага /тэрбум.төг/

Тэтгэврийн даатгалын зардал өмнөх оноос 753.1 тэрбум төгрөг буюу 33.1 хувиар өссөн.

График 7. Тэтгэвэр авагчдын бүтэц /хувиар/

Нийт өндөр насны тэтгэвэр авагчдын 7.9 хувь нь хувь тэнцүүлсэн тэтгэвэр, 92.1 хувь нь бүрэн тэтгэвэр авч байна.

2022 оны 2 дугаар сарын байдлаар НДС-аас олгож буй бүрэн тэтгэврийн доод хэмжээ 500.0 мянган төгрөг байгаа нь амьжиргааны доод түвшингээс 79.9 хувиар илүү байна. /ҮСХ-ны мэдээллээр 2022 оны Улаанбаатар хотын хүн амын амьжиргааны доод түвшин сарын 277.8 мянган төгрөг/

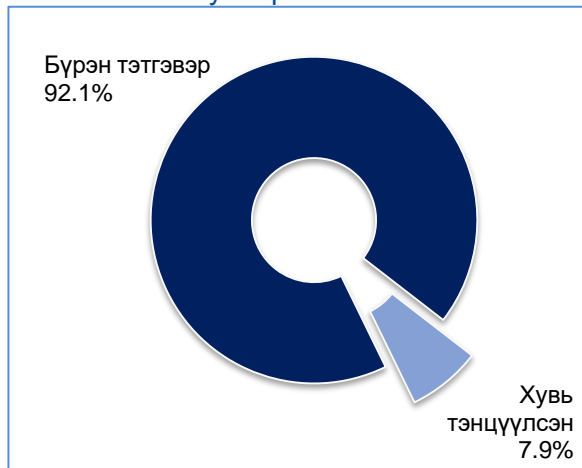

График 8. Тэтгэврийн доод болон дундаж хэмжээ /мян.төг/

Улсын хэмжээгээр дундаж тэтгэврийн хэмжээ өмнөх оноос 30.8 хувиар өссөн.

Тэтгэмжийн даатгалын сан:

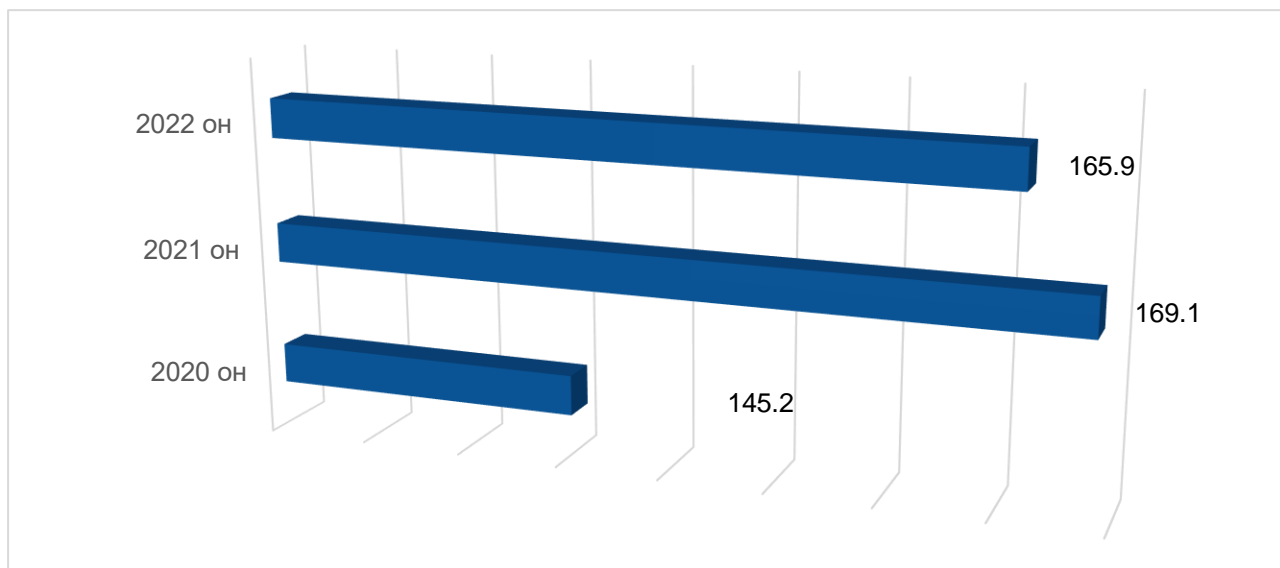
Тэтгэмжийн даатгалын сангаас 260.9 мянган даатгуулагчдад 165.9 тэрбум төгрөгийн хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны, жирэмсний болон амаржсаны, оршуулгын тэтгэмж олгожээ.

Хүснэгт 13. Тэтгэмж авагчдын тоо, зарцуулсан мөнгөн дүн /мян.хүн, тэрбум.төг/

№	Тэтгэмжийн төрөл	2020 он		2021 он		2022 он	
		Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Хүний тоо	Мөнгөн дүн
1	Хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны	113.7	20.2	179.7	30.4	162.3	27.4
2	Жирэмсний болон амаржсаны	64.6	109.9	64.9	119.3	58.5	121.1
3	Оршуулгын	12.9	12.9	16.2	16.2	14.2	14.2
4	Эхийн хүүхдээ асрах чөлөөтэй байсан хугацааны шимтгэл	83.7	2.2	103.7	3.2	25.9	3.2
Нийт		274.9	145.2*	364.5	169.1*	260.9	165.9*

*Үйл ажиллагааны зардал, Бусад зардал болон ДТШ 50 хувийн буцаалтын дүн ороогүй болно.

График 9. Тэтгэмжийн зарлага /тэрбум.төг/

Тэтгэмжийн даатгалын сангийн зарлага өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 3.2 тэрбум төгрөг буюу 1.9 хувиар буурсан үзүүлэлттэй байна.

Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний даатгалын сан:

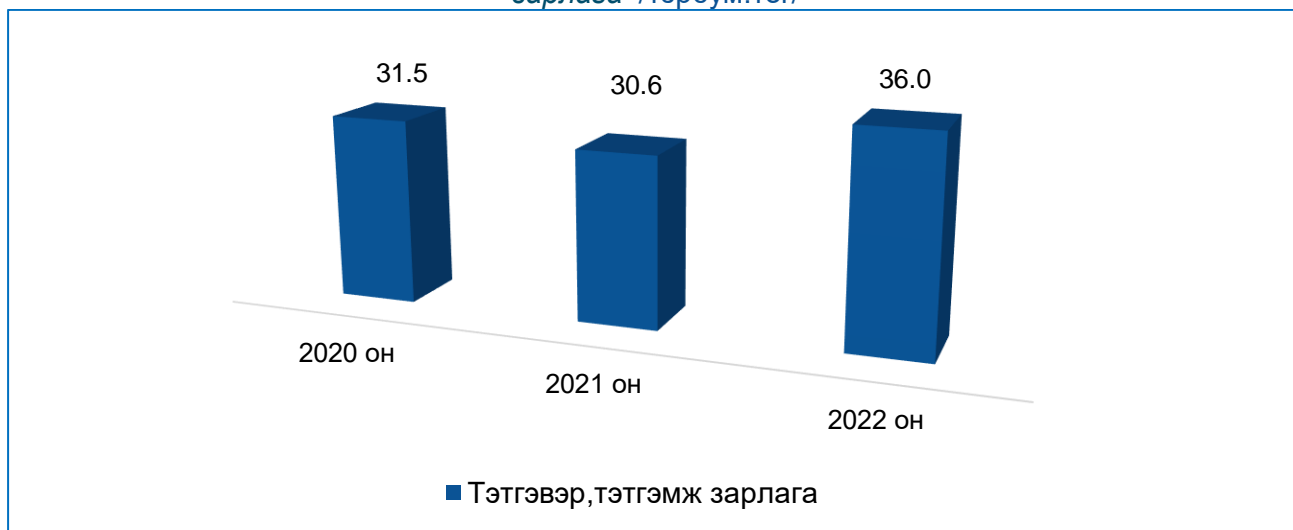
2022 оны жилийн эцсийн байдлаар 7.2 мянган даатгуулагчдад тахир дутуугийн, тэжээгчээ алдсан, хөдөлмөрийн чадвар түр алдсан, хөдөлмөрийн чадвар нөхөн сэргээхтэй холбогдсон төлбөр, рашаан сувиллын зардалд үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний даатгалын сангаас 36.0 тэрбум төгрөгийг тус тус зарцуулсан.

Хүснэгт 14. Тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр авагчдын тоо, зарцуулсан мөнгөн дүн /мян.хүн, тэрбум.төг/

№	Тэтгэвэр, тэтгэмжийн төрөл	2020 он		2021 он		2022 он	
		Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Хүний тоо	Мөнгөн дүн
1	Тахир дутуугийн тэтгэвэр	3.9	24.8	3.7	24.4	3.5	27.5
2	Тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр	0.5	2.9	0.5	2.9	0.5	3.4
3	ХЧТА-ны тэтгэмж	1.1	0.9	0.7	0.7	1.2	1.3
4	Хөдөлмөрийн чадвар нөхөн сэргээхтэй холбогдсон төлбөр	0.02	0.02	0.01	0.08	0.01	0.01
5	Рашаан сувиллын зардал	2.1	0.6	0.8	0.2	2.0	1.1
6	Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний зардал	-	0.7	-	0.7	-	1.1
7	Тахир дутуугийн тэтгэвэр авагчдын тэтгэврийн даатгалын шимтгэл	-	1.6	-	1.6	-	1.5
Нийт		7.6	31.5*	5.7	30.6*	7.2	36.0*

* *Үйл ажиллагааны зардал, Бусад зардал болон ДТШ 50 хувийн буцаалтын дүн ороогүй болно.

График-10. Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний даатгалын сангийн зарлага /тэрбум.төг/

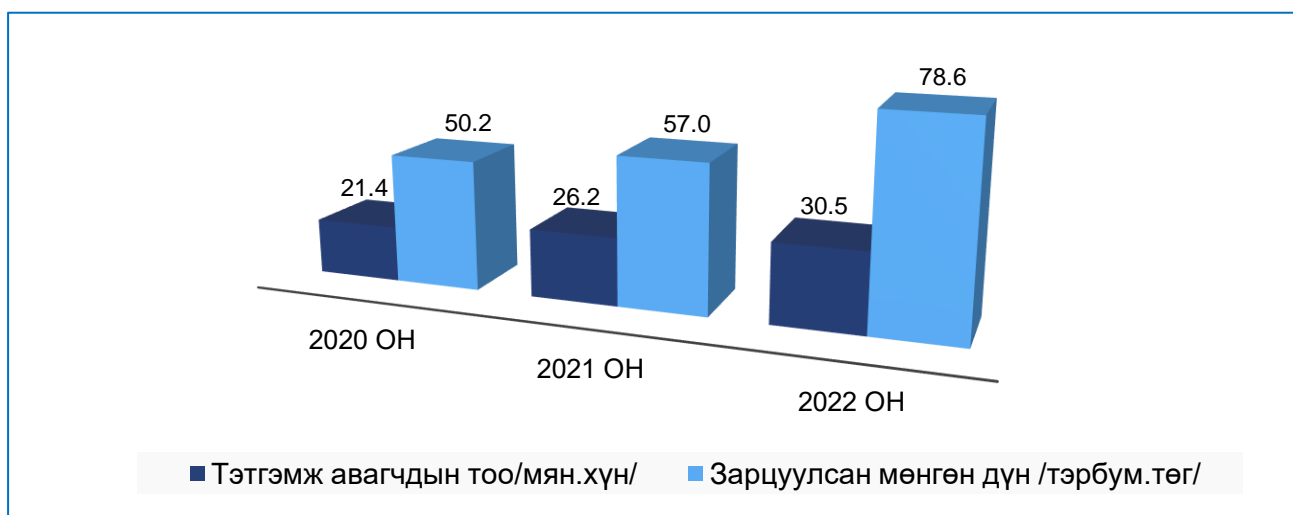

Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний даатгалын сангийн зарлага 5.4 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдсэн.

Ажилгүйдлийн даатгалын сан:

2022 онд ажилгүйдлийн даатгалын сангаас 30.5 мянган даатгуулагч 78.6 тэрбум төгрөгийн ажилгүйдлийн тэтгэмж авсан байна.

График 11. Ажилгүйдлийн тэтгэмж авагчдын тоо, зарцуулсан мөнгөн дүн /тэрбум.төг/

4. НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЧАНАР, ХӨГЖҮҮЛЭЛТ, ХҮРТЭЭМЖИЙГ САЙЖРУУЛАХ

4.1. Нийгмийн даатгалын байгууллагын үйл ажиллагаа, үйлчилгээний соёлыг сайжруулах, үйлчлүүлэгчийн сэтгэл ханамжийг дээшлүүлэх ажлын хүрээнд:

Нийгмийн даатгалын байгууллагаас 2022 оныг “Эрх зүй, мэдээллийн технологийн шинэчлэл-80 жил” болгон зарласантай холбогдуулан Нийгмийн даатгалын

ерөнхий газрын даргын 2022 оны 01 дүгээр сарын 03-ны өдрийн А/01 дүгээр тушаалын хүрээнд нийгмийн даатгалын салбарын хэмжээнд хийгдэх нийгмийн даатгалын багц хуулийн хэлэлцүүлэг, уулзалт, сургалтууд, байгууллагын санхүү, хүний нөөц, бүтээгдэхүүн үйлчилгээний цахим системийг турших, нэвтрүүлэх ажлуудыг тусгасан 31 заалт бүхий төлөвлөгөөг батлуулж, төв, орон нутгийн нийгмийн даатгалын хэлтсүүдэд хүргүүлэв.

Албан бус хөдөлмөр эрхлэгчдийн нийгмийн даатгалын хамралтыг нэмэгдүүлэх зорилгоор ОУХБ-тай хамтран хэрэгжүүлсэн “Албан бус эдийн засагт ажиллагсдын нийгмийн хамгааллыг бэхжүүлэх нь” төсөл энэ оны 2022 оны 1 дүгээр сард дуусаж байгаатай холбогдуулан зохион байгуулж гүйцэтгэсэн ажлын тайланг бэлтгэж, төслийн хөндлөнгийн үнэлгээний багтай 2022 оны 01 дүгээр сарын 27-ны өдөр цахим уулзалт хийн тайланг танилцуулав.

Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2022 оны 01 дүгээр “Ёс зүй сахилга хариуцлагыг дээшлүүлэх тухай” албан даалгавраар нийгмийн даатгалын байгууллагын ажилтан албан хаагчдын харилцаа хандлага, ёс зүй, үйлчилгээний соёлыг дээшлүүлэх чиглэлээр хийж хэрэгжүүлэх ажлуудыг тусган Аймаг, дүүрэг (нийслэл)-ийн нийгмийн даатгалын хэлтэс (газар)-т хүргүүлэн хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллалаа.

Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын А/48 дугаар тушаалаар баталсан “Нийгмийн даатгалын байцаагч, ажилтнуудын ажлын байранд ажлын байрны шинжилгээ хийж, ажлын ачааллыг тодорхойлох, ажлын байрны зураг авалтыг зохион байгуулах, санал дүгнэлт гаргах үүрэг бүхий ажлын хэсэг дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэв. Үүнд: Нийслэлийн Баянгол, Баянзүрх, Хан-Уул, Сүхбаатар, Сонгинохайрхан, Чингэлтэй дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтэст 2022 оны 03 дугаар сарын 28-наас 04 дүгээр сарын 07-ны өдрүүдэд ажиллан сайн дурын даатгалын байцаагч, сангийн нягтлан бодогч, хүний нөөцийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн, тасгийн дарга зэрэг албан хаагчдын ажлын байранд зураг авалт хийж, байцаагч ажилтнуудын ажлын ачааллыг тодорхойллоо. Мөн Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2018 оны “Бүтэц, орон тоо батлах тухай” А/22, 2019 оны “Бүтэц, орон тоонд өөрчлөлт оруулах тухай” А/131 дугаар тушаалаар баталсан бүтэц, орон тоог үндэслэн Төрийн албаны зөвлөлөөс баталсан “Албан тушаалын тодорхойлолт”-д заасан чиг үүргийн хэрэгжилтэд албан тушаал тус бүрээр дүн шинжилгээ хийв. Энэхүү ажлын байрны зураг авалтын дүнгээр ажлын хэсгээс нийгмийн даатгалын хэлтсүүд батлагдсан бүтэц орон тоогоор ажиллаж байгаа боловч цаг үеийн нөхцөл байдлаас шалтгаалан дотоод зохион байгуулалтыг оновчтой хийн, ажлын ачааллыг тэнцвэржүүлэн байцаагч, ажилтнуудыг тодорхой хугацаанд шилжүүлэн ажиллуулах, нэг байцаагчид ногдох норм, нормативыг шинэчлэх шаардлагатай гэсэн дүгнэлт гарсан болно.

Салбарын хэмжээнд нийт албан хаагчдаас 18 асуулт бүхий “Ажил үүргийн шинжилгээ хийх судалгаа”-г *Google Form* онлайн судалгааны програм ашиглан авсан бөгөөд уг судалгаанд 782 албан хаагч хамрагдсаны 533 албан хаагч нь аймгийн, 249 албан хаагч нь дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтсийн ажилтан, албан хаагчид байв. Асуумж судалгааны дүнгээс харахад салбарын хэмжээнд албан хаагчдын нийгмийн асуудлыг анхаарах, хөдөлмөрийн хуулийн дагуу цайны цагтай болох, ажлын байрны орчинг сайжруулах, сумдын байцаагч нарын ажиллах орчинг сайжруулж интернет, тоног төхөөрөмж, програм хангамжуудыг сайжруулан хөгжүүлэх, уялдаа холбоог нь хангах норм, нормативыг ажлын байрны зураг авалтад тулгуурлан шинэчлэх, нормативын дагуу орон тоог батлан ажиллуулах асуудлыг шийдвэрлүүлэх талаарх саналууд дийлэнх хувийг эзэлж байсан.

Төрийн албан хаагчийн үйл ажиллагаатай холбоотой салбарын хэмжээнд мөрдөж буй эрх зүйн актын эмхтгэл, гарын авлагыг цахим хэлбэрээр бэлтгэв. Уг

эмхэтгэлд төрийн албан хаагчийн ёс зүй, хэм хэмжээтэй холбоотой нийтлэг журам, нийгмийн даатгалын байцаагчийн мэргэшлийн зэрэг, улсын байцаагчийн шалгалт, үйлчилгээний хэм хэмжээ, стандарт, архив, албан хэрэг хөтлөлт, хүний нөөцийн үйл ажиллагаатай холбоотой нийт 48 дүрэм, журам, зааврыг багтаасан бөгөөд салбарын нийт ажилтнууд өдөр тутмын ажилдаа гарын авлага болгон ашиглахад хялбар байдлаар бэлтгэлээ.

“Нийгмийн даатгалын улсын байцаагчийн эрх олгох, эрхийг сэргээх, баталгаажуулах шалгалтын журам”-д оруулах нэмэлт, өөрчлөлтийн санал бэлтгэн Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яаманд хүргүүлж Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2022 оны 02 дугаар сарын 22–ны өдрийн А/27 тоот тушаалаар шинэчлэн батлуулсан. Шинэчилсэн журам болон Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2022 оны А/184 дүгээр тушаалаар баталсан удирдамжийн дагуу Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2022 оны А/142 дугаар тушаалаар баталсан улсын байцаагчийн эрх олгох, эрх батагаажуулах, эрх сэргээх шалгалтын бэлтгэл хангах үүрэг бүхий ажлын хэсэг дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэв. Үүнд:

Улсын байцаагчийн шалгалтын сорилын санг шинэчлэх, шинээр нэмж боловсруулах хуваарийг баталж, ерөнхий мэдлэгийн тест 1509, онол арга зүйн бодлого 500, ур чадварын шалгалтын 100 тестийг хянаж нэгтгэн Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2022 оны А/160 дугаар тушаалаар батлуулан ерөнхий мэдлэгийн болон онол арга зүйн сорилын асуултыг дотоод сүлжээнд байршуулсан.

Нийгмийн даатгалын улсын байцаагчийн шалгалттай холбоотой зөвлөмж, шалгалтын сорилын сантай холбоотой тайлбар, нийгмийн даатгалын байцаагч ажилтнуудаас болон магадлагч эмч нараас авах шалгалтын сорилын сангаас сонгох хууль, тогтоомжийн жагсаалт зэргийг боловсруулан холбогдох ажилтнуудад хүргүүлсэн.

Албан хэрэг хөтлөлтийн шалгалтыг дүгнэх хуудсыг улсын байцаагчийн акт боловсруулах шаардлага, бичвэрийн бүтцийг дүгнэх 13 үзүүлэлт, захирамжлалын баримт бичиг боловсруулах чадварыг дүгнэх 13 үзүүлэлт, албан бичиг боловсруулах чадварыг дүгнэх 12 үзүүлэлтээр тус тус гаргасан ба акт бичих өгөгдлийг 30 хувилбараар, тушаалын төсөл боловсруулах өгөгдлийг 20 хувилбараар боловсруулан ажлын хэсгийн гишүүдэд хүлээлгэн өгсөн.

Нийгмийн даатгалын улсын байцаагчийн шалгалт болон үйлдвэрлэлийн осол, хөдөлмөрийн аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн арга зүйн сургалтыг бүсчлэн зохион байгуулахтай холбогдуулан үйл ажиллагааг хэвийн явуулах нөхцөлийг хангах, сургалтад байцаагч, ажилтнуудыг зохион байгуулалттай, дэг журамтай, идэвхитэй оролцуулахтай холбоотой харилцааг зохицуулсан хариуцлагын гэрээг 21 аймаг, Багануур, Налайх дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтсийн дарга нартай байгуулав.

Улсын байцаагчийн шалгалтын ажлын хэсгийн хурлыг нийт 5 удаа, өргөтгөсөн хурлыг 2 удаа зохион байгуулан хуралдуулж, ажлын хэсэгт ирсэн 33 өргөдлийг журмын дагуу Ажлын хэсгийн хурлаар хэлэлцэн шийдвэрлүүлэв.

Нийгмийн даатгалын улсын байцаагчийн эрх олгох, эрх баталгаажуулах, эрх сэргээх шалгалт зохион байгуулсан ажлын танилцуулгыг бэлтгэн улсын байцаагч (ахлах)-ийн шалгалтад тэнцсэн 339, шалгалт өгөлгүйгээр эрх сунгах 18, эрх түдгэлзүүлэх 40, эрх цуцлах 71 албан хаагчийн жагсаалтыг боловсруулан 2022 оны 01/2239 тоот албан бичгээр Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яаманд хүргүүлсэн.

Нийгмийн даатгалын байгууллагаас иргэд, даатгуулагч, ажил олгогчдод үзүүлж буй үйлчилгээний чанарыг дээшлүүлэх зорилгоор Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамтай хамтран АХБ-ны “Төсөв, санхүүгийн тогтвортой байдлыг бэхжүүлэх төсөл”-ийн санхүүгийн дэмжлэгтэйгээр 21 аймаг, 8 дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтсүүдэд “Дотоод хяналт, хэрэглэгчийн сэтгэл ханамжийн судалгааны систем”-ийг нэвтрүүлэн, киоск төхөөрөмжийг байршуулсан.

Төхөөрөмж (киоск)-өөр 2022 оны 12 дугаар сарын 12-ны өдрийн байдлаар 28 аймаг, дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтсийн 541 албан хаагч 81762 иргэд, даатгуулагчдад үйлчилгээ үзүүлэн, 10583 иргэд, даатгуулагчаас сэтгэл ханамжийн судалгаа аван ажилласан байна. Харин Хан-уул дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтэс огт ашиглаагүй, Сүхбаатар дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтэс 1 удаа (мэдээллийн технологийн мэргэжилтэнгүй) ашигласан байна.

“Нийгмийн даатгалын байгууллагын байцаагч (ажилтан)-ийн үйлчлүүлэгчтэй харилцах журам”-ын хэрэгжилтийг хангах, нийгмийн даатгалын байгууллагын үйлчилгээний соёл, байцаагч, ажилтнуудын харилцаа хандлагад судалгаа хийж, үнэлгээ өгөх зорилгоор аймаг, дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтсийн ажилтнуудын утсаар харилцах харилцаанд 10 удаагийн тандалт судалгаа хийхэд байгууллагын нэр, албан тушаал, өөрийн нэрийг хэлэхгүй байх зөрчил 30 хэлтсээс илэрч, мөн Сонгинохайрхан, Сүхбаатар, Хан-Уул, Баянзүрх дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтсүүд нь лавлах утсаа огт авахгүй байсан зэрэг дутагдал гаргасан бөгөөд эдгээр илэрсэн зөрчлийг тухай бүр нь хэлтсийн удирдлагуудад мэдэгдэж залруулан ажиллав.

4.2. Нийгмийн даатгалын байгууллагад Чанарын менежментийн тогтолцоо нэвтрүүлэн, хэрэгжүүлэх ажлын талаар:

Нийгмийн даатгалын байгууллагад олон улсын чанарын удирдлагын тогтолцооны ISO 9001:2015 стандартыг нэвтрүүлэх ажлыг удирдан зохион байгуулах, мэргэжил арга зүйгээр хангах чиг үүргийн хүрээнд дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэлээ. Үүнд:

Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам, Дэлхийн банктай хамтран хэрэгжүүлж байгаа төсөв, санхүүгийн тогтвортой байдлыг бэхжүүлэх төслийн хүрээнд Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар, Баянхонгор, Говь-Алтай, Говьсүмбэр, Дорнод, Дундговь, Завхан, Сэлэнгэ, Увс аймаг, Багануур, Баянгол, Налайх, Сүхбаатар, Хан-Уул, Чингэлтэй дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтэст ISO 9001:2015 стандартын талаар нийт 11 удаагийн сургалтыг “Удирдах урлаг хөгжил” ТББ-тай хамтран цахимаар болон танхимаар зохион байгуулж, нийт давхардсан тоогоор 760 албан хаагчдыг хамруулав.

ISO 9001:2015 стандартыг хэрэгжүүлэх ажлыг эрчимжүүлэх зорилгоор нийгмийн даатгалын байгууллагын төлөв байдлыг тодорхойлох, үйлчилгээний чанарт тавих шаардлага, байгууллагын манлайлал, төлөвлөлт, гүйцэтгэлийн үнэлгээ, сайжруулалтын чиглэлээр Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын нэгжийн удирдлага, ажилтнуудыг хамруулан 4 дэд баг байгуулан ажиллалаа.

Чанарын удирдлагын стандарт нэвтрүүлж буй Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар, 8 аймаг, 6 дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтсийн нийт 83 албан хаагчдыг дотоод аудитын сургалтад 2022 оны 01 дүгээр сарын 25-27-ны өдрүүдэд хамруулан, сертификат олголоо.

4.3. Ажил олгогч, даатгуулагчдын санал хүсэлтийг сонсох, хүсэлт хүлээн авах чиглэлээр:

Иргэд, даатгуулагчийн санал хүсэлтийг цахим хэлбэрээр хүлээн авах, эргэх холбоо бий болгох чиглэлээр доорх ажлыг зохион байгуулж хэрэгжүүлээ.

“Нийгмийн даатгалын мэдээлэл зөвлөгөө” фэйсбүүк хуудсанд хандсан хандалтыг тоон үзүүлэлтээр авч үзвэл

Хүснэгт 15. “Нийгмийн даатгалын мэдээлэл, зөвлөгөө” фэйсбүүк хуудсанд хандсан хандалтын тоон үзүүлэлтээр үзүүлвэл:

№	Үзүүлэлт	Хүний тоо
1	Facebook хуудаст нэгдсэн	2923 /нийт 29 765/
2	Зөвлөгөө, мэдээлэлтэй танилцсан	351,700 /нийт 1 508 369/
3	Давтан үзсэн	102 /нийт 106 369/
4	Like буюу мэдээлэл таалагдсан	818 /нийт 27 724/
5	Comment буюу сэтгэгдэл үлдээсэн	193 /нийт 4734/
6	Share буюу бусдад түгээсэн	862 /нийт 10404/
7	Chat буюу зурвас хэлбэрээр харилцсан	1413 /нийт 15 660/

Тус хуудсыг дагаж байгаа иргэдийн дийлэнх нь 25-34 насныхан байгаа бөгөөд мэдээлэл авсан нийт иргэдийн 81 хувь нь буюу 24 110 нь эмэгтэй, 19 хувь нь буюу 5 655 нь эрэгтэй хүмүүс байна. Гадаад оронд ажиллаж амьдарч байгаа иргэд мөн холбогдох мэдээлэл, зөвлөгөө авч байгаагаас БНСУ-аас 378, Япон улсаас 138, АНУ-аас 87, Австрали улсаас 47, Бүгд Найрамдах Чех Улсаас 41, Шведээс 19, Туркээс 27, Ирландаас 24, Унгараас 21 иргэн холбогдсон байна.

“Нийгмийн даатгалын мэдээлэл зөвлөгөө” фэйсбүүк хуудасны автомат хариулагч буюу чатбот үйлчилгээнээс нийтдээ 440 хүн мэдээлэл, зөвлөгөө авсан ба үүнийг агуулгаар нь авч үзвэл дийлэнх нь тэтгэвэр, сайн дурын даатгалтай холбоотой мэдээлэл авсан байна.

“Нийгмийн даатгал” гар утасны аппликейшний хэрэглээг нэмэгдүүлэх, иргэд даатгуулагчдын санал хүсэлтэд тулгуурлан аппликейшнд нэвтрэх эрхийг цахимаар баталгаажуулан ажиллаж байгаа бөгөөд тайлант хугацаанд нийт 3,555 иргэнд баталгаажилтын нууц дугаарыг цахим хэлбэрээр олгон, 9490-1289, 9590-1289 дугаарын утсуудаар 1,402 иргэнд заавар, зөвлөгөө өгч ажиллалаа.

Нийгмийн даатгалын үйлчилгээний лавлах утас (7777-1289)-аар нийт 113,329 иргэн үйлчилгээний ажилтантай холбогдож өөрт хамааралтай шаардлагатай мэдээ, мэдээллийг авсан бол автомат хариулагчаас 67,886 иргэн мэдээлэл, зөвлөгөө сонссон байна. Автомат хариулагчаас авсан мэдээллийг агуулгаар нь ангилж үзвэл тэтгэвэртэй холбоотой 7,020, тэтгэмжтэй холбоотой 27,106, сайн дурын даатгалтай холбоотой 6,727, ЭХМТК-той холбоотой 1,334, нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөлттэй холбоотой 5,167, ажлын бус цагаар болон бусад асуудлаар 20,532 иргэн холбогдсон байна. Мөн автомат хариулагчийн мэдээллийг хуулинд орсон өөрчлөлтийн дагуу шинэчилсэн болно.

Нийгмийн даатгалын ерөнхий газарт цахимаар нийтдээ 5,803, үүнээс www.ndaatgal.mn вэбсайтын “Санал хүсэлт” буланд 178 санал хүсэлт, асуулт, “Нийгмийн даатгал” аппликейшнээр 5,085 санал хүсэлт, Засгийн газрын Иргэд олон нийттэй харилцах 11-11 төвд 540 иргэдээс асуулт, хүсэлт ирүүлснийг ажлын 5 хоногт багтаан хүргүүлж ажиллалаа.

Хүснэгт 16. Ирсэн асуулт, санал хүсэлтийг агуулгаар нь ангилвал:

№	Санал, хүсэлтийн төрөл	Ирүүлсэн санал хүсэлт	
		тоо	хувь
1	Тэтгэвэртэй холбоотой	236	4.1
2	Тэтгэмжтэй холбоотой	1642	28.3
3	НД-ын болон ЭМД-ын шимтгэл төлөлттэй холбоотой	615	10.6
4	Сайн дурын даатгалтай холбоотой	939	16.2
5	Хүүхдээ асарч буй сайн дурын даатгуулагч эхийн шимтгэл төлөлттэй холбоотой	110	1.9
6	Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлалтай холбоотой	15	0.3
7	Тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийн нэрийн данстай холбоотой	39	0.7
8	Нөхөн даатгалтай холбоотой	111	1.9
9	Шимтгэлийн 50%-ийн буцаан олголттой холбоотой	685	11.8
10	“Нийгмийн даатгал” аппликейшнтэй холбоотой	988	17.0
11	Нийгмийн даатгалын байгууллагын үйл ажиллагаа, байцаагчтай холбоотой	17	0.3
12	Талархал	30	0.5
13	Дүүргийн НДХ-үүд утсаа авахгүй байгаа талаар	99	1.7
14	Бусад асуудлаар	277	4.7
НИЙТ ДҮН		5803	100

5. МЭДЭЭЛЛИЙН ТЕХНОЛОГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

5.1. Улсын Их Хурлаас шинээр баталсан Нийгмийн даатгалын шимтгэлээ өөрөө хариуцан төлсөн зарим даатгуулагчийн шимтгэлийн 50 хувийг буцаан олгох тухай хууль, Засгийн газрын 2022 оны “Журам батлах тухай” 230 дугаар тогтоолын дагуу 2 програм хангамж, 4 сервис шинээр боловсруулан нэвтрүүлж хуулийн хэрэгжилтийг цаг хугацаанд нь хэрэгжүүлэн ажиллалаа. Үүнд:

5.1.1. Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн буцаан олголт авах нөхцөл хангасан даатгуулагчдын дансны мэдээллийг Монгол банкны дансны нэгдсэн систем (ДНС)-ээс шалгах, тухайн сард эрх нь үүсэн даатгуулагчийн буцаан олголтын мэдээллийг Сангийн яам руу илгээх, хариуг хүлээн авах зориулалт бүхий “Refund50-Core” систем;

5.1.2. Төв орон нутгийн нийгмийн даатгалын байцаагч, ажилтнууд сар бүрийн нийгмийн даатгалын шимтгэлийн буцаан олголттой холбоотой мэдээллүүдийг харах, хянах, даатгуулагч, ажил олгогчийг мэдээллээр хангах зориулалтаар ашиглах “Refund50” вэб програм хангамж;

5.2. Эмнэлгийн хүүдас цахимжсантай холбогдуулан төв, орон нутгийн магадлагч эмч нар эрүүл мэндийн байгууллагаас илгээж буй эмнэлгийн хүүдасны бичилт, олголт болон бусад дэлгэрэнгүй мэдээллийн үнэн зөв байдлыг шалгах “Medical Monitor” вэб програм хангамжийг боловсруулан нэвтрүүллээ.

5.2.1. Тэтгэмжийн даатгалын сангаас олгох хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны, жирэмсэн болон амаржсаны, ажилгүйдлийн даатгалын сангаас олгох ажилгүйдлийн тэтгэмжийн үйлчилгээг цахимжуулахтай холбогдуулан төрийн мэдээлэл солилцооны

ХУР системд 10 төрлийн, төрийн цахим үйлчилгээний нэгдсэн портал E-Mongolia-д 5 төрлийн сервисийг шинээр боловсруулан хүргүүлэв.

5.3. 2022 онд шинээр хэрэгжих хууль тогтоомжийн өөрчлөлт болон хэрэглэгчийн хүсэлтээр салбарын хэмжээнд ашиглагдаж буй 10 гаруй програм хангамжуудад 110 гаруй удаагийн өөрчлөлт хөгжүүлэлт, сайжруулалтыг хийлээ. Үүнд:

5.3.1. Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлд заасны дагуу өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгох насны шалгуурыг эрэгтэй 61 нас 3 сар, эмэгтэй 56 нас 3 сараар тооцох, мөн шинээр тэтгэвэр тогтоолгох иргэдийн шимтгэл төлөх хугацааны шалгуурыг 21 жил 3 сараар тооцох;

5.3.2. Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуулийн 19² дүгээр зүйлийн 3 дахь заалтын хэрэгжилтийг хангах зорилгоор тэтгэмжийн даатгалын сангаас тэтгэмж авах эрх нь үүссэн, 2022 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдөр ба түүнээс хойш ихэр хүүхэд төрүүлсэн эхэд амаржсаны тэтгэмж олгох хугацааг 80 хоногоор тооцох;

5.3.3. Нийгмийн даатгалын шимтгэлээ өөрөө хариуцан төлсөн зарим даатгуулагчийн шимтгэлийн 50 хувийг буцаан олгох тухай хууль, түүний хэрэгжилттэй холбоотой нийт 7 програм хангамжид 10 багц өөрчлөлтийг оруулав.

5.3.4. Засгийн газрын 2022 оны “Тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэх тухай” 63 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийг хангах зорилгоор “Тэтгэврийн тооцооны програм хангамж”-д дор дурдсан өөрчлөлтүүдийг оруулж 2022 оны 02 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн нийт тэтгэвэр авагчдын тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэн олгох боломжийг бүрдүүлсэн. Үүнд:

- Тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийн нэрийн дансны тухай хуулиар өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгох даатгуулагчийн тэтгэвэр авах дундаж хугацааны илэрхийллийг эрэгтэй даатгуулагчийн хувьд 15 жил, эмэгтэй даатгуулагчийн хувьд 22 жил байх өөрчлөлтийг оруулсан.

- Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2022 оны А/109 дүгээр тушаалаар даатгуулагчийн төрлийн кодыг шинэчлэн баталсантай холбогдуулан “68-Хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлого авсан хүүхдээ асарч байгаа эх”, “69-Цэргийн алба хаасны болон хөдөлмөрийн чадвар алдсаны тэтгэвэр тогтоолгосон цэргийн алба хаагч” гэсэн төрлүүдийг шинээр нэмж шимтгэлийн хувь хэмжээг тохируулсан.

- Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2013 оны А/197 дугаар тушаалаар баталсан “Даатгуулагчийн үндсэн ажил олгогчоос гадна нэгээс дээш байгууллагад ажиллан илүү төлсөн шимтгэлийг буцаан олгох аргачлал”-ын дагуу 2021 оны илүү төлсөн шимтгэлээ буцаан авах эрх нь үүссэн нийт 10,832 даатгуулагчийн мэдээллийг бүх нэгжийн мэдээллийн санд байршуулж, даатгуулагчдад илүү төлсөн шимтгэлийг буцаан олгох боломжийг бүрдүүлсэн.

5.4. Нийгмийн даатгалын нэгдсэн мэдээллийн санг баяжуулан хэвийн ажиллагааг ханган ажиллалаа.

Салбарын 30 нэгжийн мэдээллийн санг өдөр бүр цахимаар цуглуулан нэгтгэж нэгдсэн мэдээллийн санг үүсгэх ажлыг тасралтгүй, тогтмол гүйцэтгэн ажиллалаа.

5.5. Иргэд, даатгуулагч, ажил олгогчдод мэдээллийг 4 сүвгаар цахимаар тогтмол хүргэж байна.

5.5.1. Төрийн мэдээлэл солилцооны нэгдсэн “ХУР” системээр дамжуулан иргэд даатгуулагч, ажил олгогчдод нийгмийн даатгалын үйлчилгээг цахимаар хүргэх ажил тогтмол, хэвийн явагдлаа.

5.5.2. “Даатгуулагчид зориулсан вэб” систем, “Нийгмийн даатгал” аппликейшн, “Нэгдсэн лавлагааны програм”-аас нийтдээ 2.4 сая орчим QR кодтой шимтгэл төлөлтийн лавлагаа тодорхойлолт авсан байна.

5.5.3. Төрийн үйлчилгээний 109 ТҮЦ машинаар үзүүлж буй үйлчилгээний хүртээмжийг өргөжүүлэн даатгуулагч 2000-2005 оны нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөлтийн тодорхойлолтоо авах боломжийг нэмж бүрдүүлсэн. Энэ онд 156.9 мянган иргэн ТҮЦ машинаас 4 төрлийн лавлагаа тодорхойлолтоо хэвлэн авсан байна.

5.5.4. Төрийн үйлчилгээний нэгдсэн портал E-mongolia-гаар хүргэж буй үйлчилгээг өргөжүүлэн дараах боломжуудыг бүрдүүллээ. Үүнд:

- Хөдөлмөрийн чадвар түр алдалтын, жирэмсэн болон амаржсаны тэтгэмж авах хүсэлтээ цахимаар гаргах;
- Ажилгүйдлийн тэтгэмж авах хүсэлтээ цахимаар гаргах;
- Тэтгэвэр тогтоолтын хуудсаа цахимаар авах;
- Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн 50 хувийн буцаан олголт авах дансны дугаараа бүртгүүлэх, засах.

Иргэд даатгуулагч, ажил олгогч уг порталаас нийгмийн даатгалын 11 төрлийн үйлчилгээг авч байгаа бөгөөд үүнээс 4 төрлийн лавлагаа тодорхойлолтыг англи хэл дээр авч байна.

5.5.5. Иргэд, даатгуулагч нийгмийн даатгалын байгууллагуудад өгсөн өргөдөл гомдлын шийдвэрлэлтийн явцаа цахимаар харах, хянах боломжийг бүрдүүлснээр 2022 онд нийтдээ 6.7 мянган иргэний өргөдлийн хариуг мессэжээр илгээсэн байна.

6. ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТ

Хяналт, шалгалтын газар нь 2022 онд Нийгмийн даатгалын тухай хууль, Зөрчлийн тухай хууль, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хууль болон холбогдох тушаал, шийдвэрийн хэрэгжилтэд хяналт, шалгалт хийж үнэлгээ, дүгнэлт өгөх, илэрсэн зөрчил дутагдлыг арилгах, мэргэжил арга зүйгээр хангах үндсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлэн ажиллалаа.

6.1. Нийгмийн даатгалын тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд хийсэн хяналт шалгалтын ажлын хүрээнд:

Баянзүрх дүүрэг болон Өвөрхангай, Сүхбаатар, Төв аймгийн Нийгмийн даатгалын хэлтсүүдэд Нийгмийн даатгалын тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг шалгаж, шалгалтад тус хэлтсүүдийн 2017-2021 онуудын сангийн болон үйл ажиллагааны санхүүгийн баримтууд, тэтгэвэр, тэтгэмжийн хувийн хэрэг болон бусад анхан шатны баримтуудыг хамрууллаа.

Дээрх аймаг, дүүргийн Нийгмийн даатгалын хэлтэст хийгдсэн шалгалтаар үндэслэлгүй баримтаар шүүхийн шийдвэр гаргуулсан, хуурамч архивын лавлагаагаар хөнгөлөлттэй нөхцлөөр өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгон авсан, тэтгэвэр, тэтгэмжийг илүү, дутуу тооцож олгосон зэрэг зөрчлийг илрүүлэн улсын байцаагчийн акт үйлдэн

шийдвэрлэж шалгалтын явцад шимтгэл төлөлтийн тайлан хүлээн авч, баталгаажуулах, өр авлагын барагдуулалт, санхүү бүртгэл болон хүний нөөцийн удирдлагын талаар мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө өгч ажиллалаа.

Түүнчлэн хөдөлмөрийн хэвийн болон хөнгөлттэй нөхцөлөөр өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгон авсан 22,600 тэтгэврийн тогтоолтыг, давхардсан тоогоор 388,900 тэтгэврийн олголтыг шалгаж, 93,100 идэвхитэй тэтгэвэр авагчийн, 6,100 зогсоогдсон, нас барсан тэтгэвэр авагчийн тэтгэврийн хувийн хэргийг тоолж, Архангай, Дархан-Уул, Сэлэнгэ, Увс аймгуудын архивын газраас 136 тэтгэвэр авагчийн тушаалын үндэслэлийг шалгаж, 65 тэтгэвэр авагчийн тэтгэвэр анх тогтоолгосон баримтыг дахин бүрдүүлсний үндсэн дээр үргэлжлүүлэн олгохоор түр хугацаагаар түдгэлзүүлэн зогсоосон.

Тайлант хугацаанд төлөвлөгөөт шалгалтад хамрагдсан 3 аймаг, 1 дүүргийн Нийгмийн даатгалын хэлтсээс 2018-2021 онуудад малчны болзлоор өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгон авсан нийт 4,573 иргэний тэтгэврийн материалын үндэслэлийг шалгалаа.

Шалгалтаар “Малчин даатгуулагчид өндөр насны тэтгэвэр тогтооход баримтлах заавар”-ын 6 дугаар зүйлийн 6.6.2 дахь заалтын дагуу нийгмийн даатгалын байцаагчид тус аймгуудын ЗДТГ-ын архиваас гарсан А дансны лавлагааг үндсэн баримттай нь тулган шалгаагүй, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2018 оны 1/1424 дүгээр албан бичгээр хүргүүлсэн чиглэлд “Малчнаар ажилласан хугацааг зөвхөн нотлох баримтад тулгуурлан тогтоох” тухай заалтын хэрэгжилтийг хангаж ажиллаагүй зэрэг нийтлэг зөрчил илэрснийг арилгаж цаашид анхаарах асуудлаар зөвлөмж хүргүүллээ.

Мөн Улс орны эдийн засаг болон цар тахлын нөхцөл байдалтай уялдуулан салбарын хэмжээнд гадагшаа чиглэсэн хяналт шалгалтын ажлыг түр хугацаагаар хойшлуулан зөвлөн туслах үйлчилгээ үзүүлж, харин нийгмийн даатгалын хэлтсүүдийн дотоод үйл ажиллагаанд хийх хяналт шалгалтыг эрчимжүүлэх тухай зөвлөмжийг 21 аймаг, 9 дүүрэгт 2022 оны 03 дугаар сарын 02-ны өдрийн 07/419 тоот албан бичгээр хүргүүлэн үр дүнг тооцож ажиллалаа.

[6.2. Нийгмийн даатгалын тухай хууль, Зөрчлийн тухай хууль, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийг хэрэгжилтийг хангаж ажиллалаа.](#)

Зөрчлийн тухай хууль, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавьж салбарын хэмжээнд аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэнтэй холбоотой асуудлаар аймаг, орон нутагт 401, нийслэлд 503 зөрчлийн шинжтэй нийт 904 үйлдлийг шалгалаа. Шалгалтад хамрагдсан зөрчлийн 89.6 хувь буюу 810 хэргийг хялбаршуулсан журмаар, 0.3 хувь буюу 3 хэргийг зөрчлийн хэрэг нээж, 9.0 хувь 81 гомдол, мэдээллийг хүлээн авахаас татгалзаж, 1.1 хувь буюу 10 хэргийг харьяаллын дагуу шилжүүлсэн байна.

Нийт 894 аж ахуйн нэгж, байгууллагад 1155.8 сая төгрөгийн төлбөр, зөрчил илрүүлэн нөхөн төлүүлэхээр шийдвэрлэсний 586.5 сая төгрөгийн төлбөр, зөрчлийг орон нутгийн нийгмийн даатгалын хэлтсүүд, 568.2 сая төгрөгийн төлбөр, зөрчлийг дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтэс хариуцан шийдвэрлэж, 2022 оны 12 дугаар сарын 1-ний байдлаар нийт төлбөр, зөрчлийн 79.2 хувь буюу 915.3 сая төгрөгийг барагдуулаад байна. Мөн шалгалтад хамрагдсан 811 байгууллагад Зөрчлийн тухай хуулийн дагуу 203.0 сая төгрөгийн торгууль оногдуулан арга хэмжээ авч, 98.4 хувь буюу 200.0 сая төгрөгийг барагдуулав. Нийт торгуулийн 64.2 сая төгрөгийг орон нутгийн нийгмийн даатгалын хэлтсийн, 138.8 сая төгрөгийг холбогдох дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтсийн дансанд төвлөрүүллээ.

6.3. Судалгаа, сургалт, сурталчилгааны ажлын талаар.

Нийслэлийн прокурорын газрын Нийслэл, дүүргийн прокурорын газрын зөрчлийн хэрэг бүртгэх ажиллагаанд хяналт тавих ажилтан, хяналтын прокуроруудтай хамтран “Нийгмийн даатгалын тухай хууль зөрчих зөрчлийг шалган шийдвэрлэхэд тулгамдаж буй асуудал” сэдвээр 2 удаагийн сургалт зохион байгуулж, сургалтад нийслэл, аймаг, дүүргийн нийгмийн даатгалын газар, хэлтсийн давхардсан тоогоор 318 байцаагч ажилтан, албан тушаалтнуудыг танхимаар болон цахимаар оролцуулсан бөгөөд прокурорын байгууллагаас онол, арга зүйн хичээл зааж, аливаа тохиолдолд хуулийг хэрхэн ойлгож хэрэгжүүлэх заавар, чиглэлийг тухай бүрт албан бичгээр бидэнд өгч хамтран ажилласнаар тодорхой үр дүнд хүрч байна.

Мөн Шүүхийн шинжилгээний үндэсний хүрээлэнгийн Криминалистикийн шинжилгээний газартай хамтран нийгмийн даатгалын байгууллагын хяналт шалгалтын байцаагч ажилтнуудын дунд “Хуурамч баримт бичгийг хэрхэн шинжлэх арга зүй, шинжилгээний процессыг хэрхэн хийх, мөн зөрчил гарахаас урьдчилан сэргийлж, соён гэгээрүүлэх” чиглэлээр 2 удаагийн сургалт зохион байгуулж аймаг, дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтсийн 250 гаруй байцаагч ажилтнууд танхимаар болон цахимаар оролцлоо.

Түүнчлэн өмнөх онуудын нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөлтийн даатгалын тайлан, мэдээг үнэн зөв гаргах, хугацаандаа төлөгдөөгүй нийгмийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн төлүүлэх, тулгамдсан асуудлуудыг шийдвэрлэх чиглэлээр хилийн цэргийн анги, тусгай салбаруудын санхүү, бүртгэл тооцоо, захиргаа хүний нөөцийн ажилтнууд, орон нутгийн нийгмийн даатгалын хэлтсийн албан хаагчид, орон нутгийн төрийн аудитын байгууллагын аудитор нарын арга зүйн бүсчилсэн сургалтыг Сангийн яам, Үндэсний аудитын газар, Хил хамгаалах ерөнхий газар, Мандах их сургуультай хамтран зохион байгуулж сургалтад хамрагдсан нийт 282 албан хаагчид 120 цагийн сургалт, мэдээлэл хийж, сертификат олгосон.

Хамтарсан санамж бичиг болон сургалтын үр дүнд нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөлт, нөхөн тайлантай холбоотой 1995-2002 онуудын хилийн цэргийн 10 ангийн нийт 29 алба хаагчийн 1.561.0 мянган төгрөгийн эрүүл мэндийн даатгалын, нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөлттэй холбоотой асуудлыг хуулийн хүрээнд шийдвэрлэлээ.

6.4. Нийгмийн даатгалын хэлтсүүдийн болон Нийгмийн даатгалын ерөнхий газраас хийсэн шалгалтаар тогтоогдсон төлбөр, зөрчлийн тайлан, мэдээний нэгтгэлийн талаар.

Нийгмийн даатгалын тухай хуулийг хэрэгжүүлэх явцад дотоодын хяналт шалгалтаар илэрсэн төлбөр, зөрчлийн барагдуулалтад хяналт тавьж, тайланг хагас бүтэн жилээр хүлээн авч нэгтгэн, дүгнэлт хийж ажиллаа.

Тайлангийн нэгтгэлээс үзэхэд оны эхний үлдэгдэл 4514.7 сая төгрөгийн үлдэгдэлтэй байсан бөгөөд 2022 онд дотоодын хяналт шалгалтаар нийт 12926.0 сая төгрөгийн төлбөр, зөрчил илрүүлж улсын байцаагчийн акт тогтоосон байна.

Тайлангийн хугацаанд актаар тогтоогдсон болон урьд оны барагдаагүй үлдэгдэл төлбөрийн 67.9 хувийг буюу 11845.6 сая төгрөгийг нийгмийн даатгалын санд төвлөрүүлж, 959 байгууллага, 679 албан тушаалтанд 225.1 сая төгрөгийн торгууль ногдуулж төлүүлэх арга хэмжээ авчээ.

Түүнчлэн салбарын хэмжээнд дээд шатны болон хяналтын бусад байгууллагаас 5176.7 сая төгрөгийн төлбөр тавигдсан бөгөөд урд онуудын барагдаагүй үлдэгдэл 636.6 сая төгрөг, нийт 5813.3 сая төгрөгийн төлбөрөөс 88.0 хувийг буюу 5116.6 сая төгрөгийг барагдуулж ажилласан байна.

7. ЭМНЭЛЭГ ХӨДӨЛМӨРИЙН МАГАДЛАЛ

7.1. Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлалын хууль эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох чиглэлээр:

Даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтыг магадлах, мэргэжлийн зөвлөгөө өгөх, дүгнэлт гаргах, эрдэм шинжилгээ, судалгаа хийх зорилгоор Засгийн газрын 2021 оны “Дүрэм шинэчлэн батлах тухай” 67 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах комиссын дүрэм”-ийн 2 дахь хэсгийн 2.10-2.15, 2.17 дахь хэсэг, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2021 оны “Журам шинэчлэн батлах тухай” А/166 дугаар тушаалаар батлагдсан “Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлалын шинжээч эмч, төрөлжсөн мэргэжлийн эмчийг сонгон шалгаруулах журам”-ыг үндэслэн хөдөлмөрийн чадвар алдалтын зонхилох шалтгаан болж буй мэдрэл, сэтгэц, дотор, гэмтэл согогийн өвчний чиглэлээр Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах төв комиссын шинжээч эмч нарын сонгон шалгаруулалтыг 2015 оноос эхлэн 3 жил тутамд зохион байгуулж, томилон ажиллуулж байна. Тус газрын дэргэдэх Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах төв комиссын дотор, мэдрэл, сэтгэц, гэмтлийн мэргэжлийн шинжээч эмч нарын хугацаа дуусгавар болж 2022 оны 01 дүгээр сард дээрх төрөлжсөн мэргэжлийн эмч нарын сонгон шалгаруулалтыг зарлав.

Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2022 оны “Ажлын хэсэг байгуулах тухай” А/05 дугаар тушаалаар Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах төв комиссын шинжээч эмчийг сонгон шалгаруулах чиг үүрэг бүхий ажлын хэсэг байгуулж, Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах төв комиссын шинжээч эмчээр дараах мэргэжлийн эмч нарыг сонгон шалгаруулж, Засгийн газрын 2021 оны 67 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах комиссын дүрэм”-ийн 2 дахь хэсгийн 2.2.2, 2.17 дахь заалтуудыг үндэслэн сонгон шалгаруулалтын дүнгийн танилцуулга болон Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах төв комиссын шинжээч эмч нарын сонгон шалгаруулалтын дүнг үндэслэн томилох саналыг Нийгмийн хамгааллын болон эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлж, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2022 оны А/02 дугаар тушаалаар Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах төв комиссын бүрэлдэхүүнийг шинэчлэн батлуулав.

Аймаг, дүүргийн Нийгмийн даатгалын хэлтсийн дэргэдэх Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах комиссын бүрэлдэхүүнд ажиллах төрөлжсөн мэргэжлийн эмчийн сонгон шалгаруулалтыг зохион байгуулах үйл ажиллагааг мэргэжил аргазүйн удирдлагаар ханган, сонгон шалгаруулалтаар ирүүлсэн баримт бичгийг хүлээн авч хянаж, шалган сонгон шалгаруулалтын шалгуур үзүүлэлтийг хангасан комиссын гишүүдийг Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын тушаалаар шинэчлэн томилуулж тушаалыг хүргүүлэв.

7.2. Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлалын үйл ажиллагааны чанарыг сайжруулах чиглэлээр:

Нийслэлийн Багануур, Сүхбаатар дүүргийн болон Баян-Өлгий, Дархан-Уул, Орхон аймгийн Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах комиссын хөдөлмөрийн чадвар алдалтыг шийдвэрлэж буй явц, амбулаторийн картын бичилт, оношийн баталгаажуулалт, Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах комиссын хурлын шийдвэр зэрэгт “Ижил мэргэжилтний үзлэг” зохион байгуулж, 2022 оны 06 сарын 09-ний өдөр цахим хэлбэрээр хэлэлцүүлэв. Хэлэлцүүлэгт ЭХМТК болон ижил мэргэжилтний үзлэгт оролцсон аймаг, дүүргийн ЭХМК, ЭХК-ын магадлагч эмч, төрөлжсөн мэргэжлийн нийт 30 орчим эмч, мэргэжилтнүүд оролцов.

Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын 2021 оны А/38 дугаар тушаалаар батлагдсан “Эмнэлгийн хуудас олгох, хянах журам”-ын хэрэгжилтийг хангах зорилгоор эмнэлгийн хуудас бичих, илгээх, хяналт тавих явцыг цахим хэлбэрт шилжүүлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулан 2022 оны 01 дүгээр сарын 17-ны өдрөөс эхлэн улсын хэмжээнд эмнэлгийн хуудсыг цахимаар бичиж, олгож байна. Өнөөдрийн байдлаар нийт анхан шатны 602, 2, 3 дахь шатлалын 99, хувийн хэвшлийн 148, нийт 850 орчим эрүүл мэндийн байгууллага эмнэлгийн хуудсыг цахимаар бичин олгож байгаа бөгөөд 2022 оны 12 дугаар сарын 20-ны өдрийн байдлаар хөдөлмөрийн чадвар түр алдсан нийт 105,996, жирэмсэн амаржсаны нийт 46,257 иргэний тэтгэмжийг цахимаар хүлээн авч хянан баталгаажуулж олгосон байна.

Туршлага солилцох цахим хурлыг Баян-Өлгий, Орхон, Дархан, Сүхбаатар, Багануур дүүргүүдийг хамруулан 2022 оны 06 дугаар сарын 09-ний өдөр зохион байгуулав. Тус хуралд Нийгмийн даатгалын хэлтсийн дэргэдэх Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах комиссын дарга, гишүүд нийт 40 гаруй эмч мэргэжилтнүүд оролцов. Сургалтаар Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах комиссын гишүүдийн танилцуулга, хурлын онцлог дэг журам, өрөө тасалгааны зохион байгуулалт, тохижилт, хурлын үеэр авч хэрэгжүүлж буй онцлог зүйлс, 2021 онд хийж хэрэгжүүлсэн ажлын товч тайлан, 2022 оны эхний хагас жилийн хурлын тоон үзүүлэлт, Эрүүл мэндийн сайд, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2021 оны А/758, А/197 дугаар хамтарсан тушаалаар шинэчлэн баталсан “Даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтыг тогтооход баримтлах өвчний жагсаалт”-тай холбоотой тодруулга, мэдээлэл, санал зэргийг солилцов. Тус хурлын үеэр гэмтэл, мэдрэл, дотрын өвчний 9 иргэний амбулаторийн карттай танилцаж, харилцан туршлага солилцон ажиллав.

Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах төв комиссын нарийн бичгийн дарга болон магадлагч эмч нар Сэтгэцийн болон Мэргэжлээс шалтгаалах өвчний салбар комиссын 68 удаагийн хуралд оролцож 2,772 иргэн (даатгуулагч)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацаа тогтоохтой холбоотой асуудлыг шийдвэрлэв.

Халдварт өвчин судлалын үндэсний төвөөс ХДХВ, ДОХ-той иргэдийн бүртгэл, мэдээлэл, тусламж үйлчилгээний талаар болон уг өвчнөөр хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацаа тогтоолгосон иргэдийн нууцлалын талаар 2022 оны 04 дүгээр сарын 22-ны өдөр хэлэлцүүлэг зохион байгуулав. Уг хэлэлцүүлэгт Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах төв комисс, нийслэлийн дүүргүүдийн Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах комиссын төлөөлөл оролцсон уулзалт хэлэлцүүлэгт нийт 40 орчим эмч мэргэжилтнүүд оролцож, мэдээлэл солилцов.

“Анхан шатны баримт бичгийн хөтлөлтийг сайжруулах” аяныг 2022 оны 10 дугаар сарын 01-ний өдрөөс 11 дүгээр сарын 15-ны өдрийн хооронд зохион байгуулав. Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах төв комиссоос тус аяны хүрээнд Хан-Уул дүүргийн Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах комиссын хуралд 2 удаа, Эмнэлэг хяналтын комиссын хуралд 2 удаа оролцож, эмнэлэг хөдөлмөр магадлалын тушаал шийдвэрийн хэрэгжилтийн байдалд хяналт хийн, илэрсэн зөрчил дутагдлыг арилгуулах талаар зөвлөгөө өгч ажиллав. Аяны хугацаанд Хан-Уул дүүргийн өрхийн эрүүл мэндийн төвийн эмч нарын дунд 80 иргэний амбулаторийн карт дахь үечилсэн дүгнэлт, эмчлэн эрүүлжүүлэх төлөвлөгөөний хэрэгжилт, 40 иргэний амбулаторийн картад ижил мэргэжилтний үзлэг хийлгэж, зөвлөгөө өгч ажиллав. Тус ижил мэргэжилтний үзлэгт нийт өрхийн эрүүл мэндийн төвийн эмч нар хамрагдав.

[7.3. Хяналт шалгалтын чиглэлээр:](#)

[7.3.1 Дахин магадлалын хүрээнд:](#)

Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын баталсан “Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах төв комиссоос дахин магадлал зохион байгуулах нэгдсэн удирдамж”-ийн дагуу Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах төв комиссын магадлагч эмч нар Сүхбаатар дүүрэг болон Баянхонгор, Баян-Өлгий, Говь-Сүмбэр, Дорноговь, Сүхбаатар аймгуудад хяналт шалгалтыг зохион байгуулав. Нийт 5 удаагийн дахин магадлалаар дээрх аймаг, дүүргүүдийн нийт 1,406 иргэнийг дахин магадлаж үүнээс, 1,025 /79.2%/ иргэний хөдөлмөрийн чадвар алдалтыг хэвээр магадлан, 332 /26.3%/ иргэний хөдөлмөрийн чадвар алдалтын заалт, хувь, хугацааг өөрчилж, 49 /4%/ иргэний хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацааг цуцлахаар шийдвэрлэв. Үүнд:

1. Говьсүмбэр аймгийн дахин магадлалыг 2022 оны 02 дугаар сарын 14-ний өдрөөс 10 дугаар сарын 20-ны өдрийг дуустал хугацаанд зохион байгуулав. Говьсүмбэр аймгийн хэмжээнд хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь хэмжээ, хугацаа тогтоолгосон 522 иргэн /даатгуулагч/ байгаагаас 306 (58.6%)-ийг шалгалтад хамрагдсан байна. Хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь хугацаа тогтоосон нийт 306 иргэний амбулаторийн картыг шалгахаас 272 иргэнийг буюу 89.5 хувийг хамруулсан байна. Эмнэлэг хяналтын комисс болон Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах комиссын гишүүдтэй уулзалт зохион байгуулж мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө өгч ажиллав. Дахин магадлалын явцад эмнэлгийн хуудасны бичилт олголтод хяналт тавьж ажиллав. Тус аймгийн хувьд 2 өрхийн эрүүл мэндийн төвтэй аймгийн эрүүл мэндийн газрын статистикч эмч эмнэлгийн хуудсыг бичиж байсан бөгөөд мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө өгч ажиллав.

2. Дорноговь аймгийн дахин магадлалыг 2022 оны 05 дугаар сард зохион байгуулав. Чих хамар хоолой-18, Мэдрэл-31, Дотор-37, Гэмтэл-28, Мэс засал-29, Нүд-9, Халдварт-7, Эх барих-1, Сэтгэц-8 эдгээр 9 төрлийн нийт 168 иргэдийн амбулаторийн картыг татаж, шаардлагатай тохиолдолд биеэр дуудаж хяналт шалгалтыг зохион байгуулав.

3. Сүхбаатар аймгийн дахин магадлалыг 2022 оны 02 дугаар сарын 16-ны өдрөөс 02 дугаар сарын 22-ны өдрүүдэд зохион байгуулав. Хөдөлмөрийн чадвар алдсан 110 иргэн (даатгуулагч)-ийг хамруулахаар төлөвлөсний дагуу 100 хувь хамруулав. Нийт 99 иргэн (даатгуулагч)-ий хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь хугацааг хэвээр дахин магадлаж, хяналтыг сайжруулах 7, 2 иргэн (даатгуулагч)-ий хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацааг дахин сунгахгүй цуцлахаар магадлав.

4. Сүхбаатар дүүргийн дахин магадлалыг 2022 оны 04 дүгээр сарын 18-ны өдрөөс 04 дүгээр сарын 25-ны өдрүүдэд зохион байгуулав. Хөдөлмөрийн чадвар алдсан 293 иргэн (даатгуулагч)-ийг хамруулахаар төлөвлөсний дагуу 100 хувь хамруулав. Нийт 285 даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь хугацааг хэвээр дахин магадлаж, хяналтыг сайжруулах 4, заалт өөрчлөн сунгах 2, 2 даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацааг дахин сунгахгүй цуцлахаар магадлав. Тус хэлтсээс 2022 оны 01 дүгээр сараас 04 дүгээр сарыг хүртэл хугацаанд 3 ба түүнээс дээш удаа хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмж авсан 86, жирэмсний тэтгэмж олгосноос 30 хүртэл хоногийн дотор амаржсаны тэтгэмжийг олгосон 55 даатгуулагчийн эмнэлгийн хуудасны бичилт, олголтын үндэслэл, тэтгэмжийн эрх үүсгэх зорилгоор жирэмсний эмнэлгийн хуудсыг хойшлуулж олгосон эсэхэд нийгмийн даатгалын байгууллагын архивын баримт, Тэтгэмжийн программ, Эрүүл мэндийн байгууллагын цахим мэдээллийн сангийн бүртгэл, E Health, даатгуулагчид эмнэлгийн хуудас олгосон бүртгэл, жирэмсний хяналтын карт, Эмнэлэг хяналтын комиссын хурлын бүртгэл зэрэгт тулгуурлан шалгахад зөрчил илрээгүй болно. Тус дүүргийн хэмжээнд магадлагч эмч хянаагүй 722, аж ахуйн нэгж хянаагүй 933, хяналтын байцаагч хянаагүй 25 эмнэлгийн хуудсыг хянаж, тэтгэмжийг олгох ажилд

хэлтсийн бусад ажилтнуудыг татан оролцуулж, шуурхай зохион байгуулахыг үүрэг болгон, хяналт тавин ажиллав.

5. Баянхонгор аймгийн дахин магадлалыг 2022 оны 6 дугаар сарын 13-ны өдрөөс 6 дугаар сарын 19-ны өдрүүдэд зохион байгуулав. Дахин магадлалын хугацаанд нийт 1,036 иргэний тахир дутуугийн хувийн хэрэгт дахин магадлал хийж үүнээс, 970 /93.6%/ иргэний хөдөлмөрийн чадвар алдалтыг хэвээр магадлан, 66 /6.3%/ иргэнийг биеэр байлцуулан хөдөлмөрийн чадвар алдалтын заалт, хувь, хугацааг холбогдох шинжилгээ оношилгоог хийлгэсний дараа шийдвэрлэх чиглэл өгч ажиллав. Аймгийн нэгдсэн эмнэлгийн дэргэдэх Эмнэлэг хяналтын комисс, Нийгмийн даатгалын хэлтсийн дэргэдэх Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах комиссын гишүүдтэй уулзалт зохион байгуулж, 2022 оны 6 дугаар сарын 16-ны өдрийн Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах комиссын хуралд оролцож, дотоод ажилтай танилцан мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө өгч ажиллав.

6. Баян-Өлгий аймгийн хөдөлмөрийн чадвар алдсан 148 даатгуулагч (иргэн)-ийг хамруулахаар төлөвлөснөөс 147 даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацааг хэвээр дахин магадлаж, хяналтыг сайжруулах 7, 1 иргэний заалт өөрчлөн сунгахаар магадлав.

7.3.2 Хамтарсан магадлалын хүрээнд:

Архангай, Дорнод, Ховд аймгуудад Эрүүл мэндийн яамны мэргэжлийн салбар зөвлөлүүдтэй хамтран хяналт шалгалтыг зохион байгуулав. Хамтарсан магадлалаар нийт хөдөлмөрийн чадвар алдсан 2493 иргэний хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацаа тогтоосон байдалд хяналт шалгалт хийж, 1430 даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацааг хэвээр магадлан, 223 даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацааг цуцалж, 773 даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь хугацаа, заалт, оношийг тус тус өөрчилж магадлав.

1. Архангай аймгийн хамтарсан магадлалыг 2022 оны 10 сарын 16-наас 10 сарын 26-ны өдрийн хугацаанд зохион байгуулав. Хамтарсан магадлалаар хөдөлмөрийн чадвар алдсан 771 иргэний хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацаа тогтоосон байдалд хяналт шалгалт хийж, 395 даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацааг хэвээр магадлан, 88 даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацааг цуцалж, 288 даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь хугацаа, заалт, оношийг тус тус өөрчилж магадлав.

2. Дорнод аймгийн хамтарсан магадлалыг 2022 оны 09 сарын 21-нээс 09 дүгээр сарын 30-ний өдрийн хугацаанд зохион байгуулав. Хамтарсан магадлалаар хөдөлмөрийн чадвар алдсан 952 иргэний хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацаа тогтоосон байдалд хяналт шалгалт хийж, 606 даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацааг хэвээр магадлан, 78 даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацааг цуцалж, 185 даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь хугацаа, заалт, оношийг тус тус өөрчилж, 107 иргэнийг шинжилгээнд хамруулж магадлав.

3. Ховд аймгийн хамтарсан магадлалыг 2022 оны 09 дүгээр сарын 11-нээс 09 дүгээр сарын 20-ны өдрүүдэд зохион байгуулав. Хамтарсан магадлалаар хөдөлмөрийн чадвар алдсан 770 иргэний хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацаа тогтоосон байдалд хяналт шалгалт хийж, 429 даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацааг хэвээр магадлан, 57 даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь, хугацааг цуцалж, 300 даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн

чадвар алдалтын хувь хугацаа, заалт, оношийг тус тус өөрчилж, 29 иргэнийг шинжилгээнд хамруулж магадлав.

7.4. Дүн шинжилгээ хийх ажлын хүрээнд:

1. Нийслэлийн Багануур, Сүхбаатар дүүрэг болон Баян-Өлгий, Дархан-Уул, Орхон аймгийн Нийгмийн даатгалын хэлтсийн дэргэдэх ЭХМК-ын цахим мэдээллийн санд бүртгэлтэй 15,800 гаруй иргэний мэдээлэлд дүн шинжилгээ хийв. Дүн шинжилгээг хөдөлмөрийн чадвар алдалт тогтоосон өвчний заалт өвчний нэр зөрүүтэй 103 /0.7%/, 3 ба түүнээс дээш жил ажилласан нийгмийн халамжийн сангаас тэтгэвэр авагч 301 /1.9%/, 3-аас доош жил ажилласан нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр авагч 35 /0.2%/ зэрэг давхардсан тоогоор нийт 439 /2.8%/ зөрчил, дутагдлыг арилгах хугацаатай үүрэг даалгавар өгч ажилласан.

2. Аймаг, дүүргүүдийн Нийгмийн даатгалын хэлтсүүдээс хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны 7,649, жирэмсэн амаржсаны 8,779 орчим иргэнд эмнэлгийн хуудасны тэтгэмж олгосон байдалд цахимаар хяналт хийв. Үүнээс хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмжийг 3 ба түүнээс дээш удаагийн давтамжтай авсан, тэтгэмж олгосон мөнгөн дүн тодорхойгүй зэрэг давхардсан тоогоор 100 орчим даатгуулагчид олгосон хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмж, жирэмсний эмнэлгийн хуудсыг тэтгэмжийн эрх үүсгэх зорилгоор хойшлуулж олгосон байж болзошгүй 150 гаруй даатгуулагч эхэд олгосон жирэмсний болон амаржсаны тэтгэмжийн үндэслэлийг Эрүүл мэндийн байгууллагад нягтлан шалгах хугацаатай үүрэг өгч биелэлтийг хангуулан ажиллав. Уг ажлын хүрээнд Архангай, Баян-Өлгий, Баянхонгор, Говьсүмбэр, Дорноговь, Дорнод, Сүхбаатар, Ховд аймаг, нийслэлийн, Сүхбаатар дүүргийн Нийгмийн даатгалын хэлтсээс хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны 5,400, жирэмсэн амаржсаны 6,300 орчим иргэнд эмнэлгийн хуудасны тэтгэмж олгосон байдалд цахимаар болон Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах төв комиссын дахин магадлалаар хяналт хийв. Үүнээс хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмжийг 3 ба түүнээс дээш удаагийн давтамжтай авсан, тэтгэмж олгосон мөнгөн дүн тодорхойгүй зэрэг давхардсан тоогоор 100 орчим даатгуулагчид олгосон хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмж, жирэмсний эмнэлгийн хуудсыг тэтгэмжийн эрх үүсгэх зорилгоор хойшлуулж олгосон байж болзошгүй 180 гаруй даатгуулагч эхэд олгосон жирэмсний болон амаржсаны тэтгэмжийн үндэслэлийг Эрүүл мэндийн байгууллагат нягтлан шалгах хугацаатай үүрэг өгч биелэлтийг хангуулж ажиллав. Эмнэлгийн хуудасны цахимжуулалтын байдалтай танилцаж, мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө өгч ажиллав.

Орон нутаг болон салбар комиссын хурлын мэдээг аймаг, дүүрэг тус бүрээр авч 7 хоног бүр нэгтгэн удирдлагад танилцуулан ажиллаж байна. Үүнд 21 аймаг, нийслэлийн 8 дүүргийн Нийгмийн даатгалын хэлтсийн дэргэдэх Эмнэлэг хөдөлмөрийн магадлах комиссууд 2022 оны 1 дүгээр сарын 2-ны өдрөөс эхлэн жилийн эцсийн байдлаар цахим болон бичиг баримтад үндэслэж зохион байгуулсан 1,258 удаагийн хурлаар 9,820 иргэнд шинээр, 6,665 иргэний хөдөлмөрийн чадвар алдалтыг цуцалж, 69,655 иргэнийг хэвээр сунгаж, бичиг баримт дутуу 1,731 иргэнийг буцааж, нийт 88,123 даатгуулагч (иргэн)-ийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтыг шийдвэрлэсэн байна.

8. СУРГАЛТ, СУРТАЛЧИЛГАА, ОЛОН НИЙТТЭЙ ХАРИЛЦАХ

8.1. Сургалтын хүрээнд:

2022 оныг “Эрх зүй, мэдээллийн технологийн шинэчлэл-80 жил” болгон зарласантай холбогдуулан нийгмийн даатгалын байцаагч, ажилтнуудын мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх, нийгмийн даатгалын ач холбогдлын талаар хэвлэл мэдээллийн

хэрэгсэл, олон нийтийн сүлжээгээр өргөнөөр сурталчлах, сургалт зохион байгуулах ажлын чиглэлийг салбарын нийт хэлтсүүдэд тухай бүр хүргүүлэн ажиллалаа.

8.1.1. Нийгмийн даатгалын салбарын ажилтан, албан хаагчдыг мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх, чадавхижуулах сургалтын чиглэлээр:

Салбарын хэмжээнд албан хаагчдыг чадавхижуулах, мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх зорилгоор 1,046 удаагийн сургалт (давхардсан тоогоор)-ыг зохион байгуулж 21,678 албан хаагчийг хамруулсан байна. Үүнд:

Хүснэгт 17. Салбарын ажилтан, албан хаагчдын мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх сургалтыг зохион байгуулсан тоо, сургалтад хамрагдсан ажилтан, албан хаагчдын тоо.

Байгууллагын нэр	Тоон дүн	
	Зохион байгуулсан сургалтын тоо	Сургалтад хамрагдсан ажилтны тоо
Архангай	91	1374
Баян-Өлгий	20	300
Баянхонгор	61	708
Булган	23	568
Говь-Алтай	52	331
Говьсүмбэр	12	108
Дархан-Уул	27	781
Дорнод	7	84
Дорноговь	20	458
Дундговь	3	29
Завхан	40	1038
Орхон	80	766
Өвөрхангай	26	464
Өмнөговь	27	292
Сүхбаатар	34	459
Сэлэнгэ	54	500
Төв	31	748
Увс	22	375
Ховд	18	540
Хэнтий	27	468
Хөвсгөл	25	1054
Багануур дүүрэг	32	284
Багахангай дүүрэг	13	408
Баянгол дүүрэг	54	730
Баянзүрх дүүрэг	13	15
Налайх дүүрэг	59	324
Сонгинохайрхан дүүрэг	28	448
Сүхбаатар	33	597
Хан-Уул дүүрэг	16	471
Чингэлтэй дүүрэг	30	241
Нийслэлийн Нийгмийн даатгалын газар	18	454
Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар	50	6261
Нийт	1,046	21,678

Үүнээс Нийгмийн даатгалын ерөнхий газраас 50 удаагийн сургалтыг зохион байгуулж салбарын 6,261 (давхардсан тоогоор) албан хаагчийг хамруулав.

8.1.2. Ажил олгогч, даатгуулагч иргэдийн нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлэхэд чиглэсэн сургалтын хүрээнд:

Салбарын хэмжээнд ажил олгогч, иргэд даатгуулагчид чиглэсэн 3,299 удаагийн танхимын болон цахим сургалтад 13,949 аж ахуйн нэгжийн 241,533 иргэд, даатгуулагчийг хамруулав. Үүнээс аж ахуйн нэгж байгууллагын удирдлага, нягтлан бодогч, хүний нөөцийн ажилтнуудад зориулсан 314 удаагийн цахим сургалтад 6,004 аж ахуйн нэгжийн 12,660 иргэд даатгуулагчийг хамруулсан байна.

Хүснэгт 18. Аж ахуйн нэгж байгууллагад чиглэсэн сургалтын тоо, хамрагдсан хүний тоо.

Байгууллагын нэр	Тоон дүн		
	Аж ахуйн нэгж, байгууллагын тоо	Зохион байгуулсан сургалтын тоо	Хамрагдсан хүний тоо
Архангай	228	228	11090
Баян-Өлгий	40	45	2100
Баянхонгор	108	108	79220
Булган	25	20	4633
Говь-Алтай	522	264	10315
Говьсүмбэр	35	18	1097
Дархан-Уул	447	50	2521
Дорнод	272	411	8659
Дорноговь	91	56	5454
Дундговь	28	19	242
Завхан	170	42	1928
Орхон	269	88	7224
Өвөрхангай	283	91	4694
Өмнөговь	42	60	2261
Сүхбаатар	504	219	7264
Сэлэнгэ	20	25	1473
Төв	1099	519	18977
Увс	74	71	4778
Ховд	120	12	11529
Хэнтий	677	324	18045
Хөвсгөл	367	28	1306
Багануур	3	3	371
Багахангай	1132	13	1404
Баянгол	828	73	7060
Баянзүрх	20	7	265
Налайх	22	22	1574
Сонгинохайрхан	122	19	1955
Сүхбаатар	178	11	855
Хан-Уул	39	18	1787
Чингэлтэй	72	13	1140
Нийслэлийн Нийгмийн даатгалын газар	91	91	6305
Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар	6021	331	14007
Нийт	13,949	3,299	241,533

Түүнчлэн, 2022 онд нийгмийн даатгалын салбарын хэмжээнд 892 удаагийн явуулын үйлчилгээг зохион байгуулж 94,677;

187 удаагийн нээлттэй хаалганы өдөрлөгт 51,706 иргэд даатгуулагчийг тус тус хамруулж нийт 15,056 иргэдэд нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжийн талаарх зөвлөгөө, мэдээлэл өгч ажиллав.

8.2. Олон нийттэй харилцах хүрээнд:

8.2.1. Нийгмийн даатгалын ач холбогдлыг сурталчлан таниулах чиглэлээр:

Иргэд, даатгуулагчид, ажил олгогчид, харилцагч талуудад нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжийг сурталчлан таниулах, зөвлөгөө, мэдээллийг тогтмол ойлгомжтой байдлаар хүргэх зорилгоор гарын авлага, сурталчилгааны хуудсыг олон нийтийн сүлжээ, явуулын үйлчилгээ, өдөрлөг болон хэвлэл мэдээллийн байгууллагатай хамтран түгээж ажиллав. Үүнд:

Нийгмийн даатгалын хууль тогтоомж, үйлчилгээний мэдээллийг олон нийтэд сурталчлан таниулах хүрээнд Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын @sigomongolia сошиал хуудсаар 7 заавар, гарын авлага, 53 постер мэдээлэл, 4 шторк, 71 удаагийн цаг үеийн буюу нийт 133 удаагийн мэдээллийг бэлтгэн түгээсэн. Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэмжийн үйлчилгээг цахимаар үзүүлж эхэлсэнтэй холбогдуулан 1 видео, 5 гарын авлагыг шинээр боловсруулан иргэд, даатгуулагч, ажил олгогч, эрүүл мэндийн байгууллагад цахим хэлбэрээр түгээсэн (давхардсан тоогоор 627,764 хүнд хүрсэн);

- Нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжид орсон 2022 оноос хэрэгжиж байгаа өөрчлөлт, цахим үйлчилгээний талаарх 32 постер мэдээллийг түгээж давхардсан тоогоор 2.8 сая хүнд хүрсэн;

- Нийгмийн даатгалын байгууллагын танилцуулга номыг шинэчлэн боловсруулж, цахим хэлбэрээр түгээсэн;

- Монголын хуульчдын холбоо болон Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны Төрийн нарийн бичгийн даргаас ирүүлсэн албан бичгийн дагуу 2022 оны 05 дугаар сарын 1-2-ны өдрүүдэд зохион байгуулагдсан хууль зүйн нээлттэй өдөрлөгт төв, орон нутгийн нийгмийн даатгалын байгууллагууд оролцов.

8.2.2. Хэвлэл мэдээллийн байгууллагатай харилцах чиглэлээр:

Нийгмийн даатгалын хууль тогтоомж, үйлчилгээ, байгууллагын үйл ажиллагаа болон цаг үеийн мэдээллийг “ТВ9”, “ТВ6”, “ТВ8”, “С1”, “МН25”, “Ийгл”, “Парламент”, “Өлзий”, МҮОНРТ-ийн “ММ”, “Хурд”, “Соёмбо” агентлаг, “Малчин”, “Монгол HD”, “Стар”, “UBS”, “ETV”, “NTV”, “Тэнгэр” телевиз, “news.mn”, “itoim.mn”, “zarig.mn”, “zaag.mn”, “arслан.mn”, “ikon.mn”, “ulsturch.mn”, “ubn.mn”, “face.mn” вебсайт, “өглөөний сонин”, “өдрийн сонин”, “өнөөдөр сонин”, “монголын үнэн сонин” зэрэг 81 хэвлэл мэдээллийн байгууллагаар дамжуулан давхардсан тоогоор 578 удаагийн давтамжтайгаар иргэд, даатгуулагчдад хүргэж, хэвлэл мэдээллийн байгууллагыг эх сурвалж, мэдээллээр хангав.

“Гэрэл плас медиа групп” ХХК, “Өглөөний сонин” ХХК, “Улстөрч” агентлаг, “Улаанбаатар ньус” ХХК, “Монголын үнэн” сонин, “Ган үзэгтэн” ХХК, “Суваг ти ви найм” ХХК, “Энх Арслан” ХХК зэрэг 8 хэвлэл мэдээллийн байгууллагатай хамтран ажиллах гэрээ байгуулж нийгмийн даатгалын хууль тогтоомж, үйлчилгээний мэдээллийг олон нийтэд хүргэн ажиллаж байна.

8.2.3. Олон нийтийн асуулт, санал хүсэлтэд хариулах, эргэх холбоог хангах чиглэлээр:

Иргэд, даатгуулагчдын санал хүсэлтэд шуурхай хариулах, эргэх холбоог хангах зорилгоор @sigomongolia сошиал хуудсанд чатбот мессенжерийг ажиллуулж байна.

Тайлант хугацаанд чатбот мессенжерт нийт 75,519 иргэн мэдээлэл авахаар хандсанаас 60,738 иргэн автомат хариулагчаас мэдээлэл авсан бол 11,125 иргэн тухайлсан зөвлөгөө мэдээлэл авахаар, 2,619 иргэн бусад асуудлаар, 1,037 иргэн санал, гомдлоо илэрхийлж хандсаныг тухай бүр шийдвэрлэв.

Нийгмийн даатгалын байгууллагын сошиал хуудас @sigomongolia-д 3,500 орчим иргэн сэтгэгдэл, санал хүсэлтээ илэрхийлснийг тухай бүр хариулан, санал гомдлыг холбогдох газарт шилжүүлэн шийдвэрлүүлж ажиллав.

8.3.Гадаад харилцаа, хамтын ажиллагааны хүрээнд:

Бүгд найрамдах Солонгос улс дахь Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын үйлчилгээний төвийн Нийгмийн даатгалын тасаг нь 2022 онд Нийгмийн хамгааллын тухай Монгол Улсын Засгийн газар, БНСУ-ын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр, Нийгмийн даатгалын тухай хууль тогтоомжууд, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар, БНСУ-ын Үндэсний тэтгэврийн алба хооронд байгуулсан харилцан ойлголцлын санамж бичиг, бусад холбогдох хууль тогтоомжуудыг тус тус хэрэгжүүлэн дараах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэв. Үүнд:

∞ Иргэд, даатгуулагчдад нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжийн талаар сургалт, сурталчилгаа явуулах, явуулын үйлчилгээ зохион байгуулах ажлын хүрээнд Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын үйлчилгээний төвийн фэйсбүүк хуудас болон <http://seoulcenter.mlsp.gov.mn> вэбсайтад нийгмийн даатгалын тухай хууль тогтоомжийн талаарх мэдээ мэдээллийг тогтмол байршуулан сурталчилж ажиллав. Мөн Солонгос улсад хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллаж буй иргэд даатгуулагчдад чиглэсэн 13 удаагийн явуулын үйлчилгээ, уулзалтыг зохион байгуулж нийт 650 орчим иргэд даатгуулагчийг хамруулсан байна.

∞ Иргэд даатгуулагч болон ажил олгогчдод нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжийн талаар мэдээлэл, зөвлөгөө өгөх ажлын хүрээнд 2022 оны жилийн эцсийн байдлаар давхардсан тоогоор 12,983 иргэн даатгуулагчид утсаар, 95 иргэн даатгуулагчид биечлэн уулзаж нийт 13,078 иргэд даатгуулагчид зөвлөгөө мэдээлэл өгч ажилласан байна.

∞ 2022 онд мэдээллийн санд давхардсан тоогоор нийт 522 даатгуулагчийн шилжилт хөдөлгөөн болон мэдээлэлд холбогдох өөрчлөлтийг оруулсан байна. БНСУ-д хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллахаар ирсэн иргэдээс 375 иргэнийг шинээр хамруулан гэрээ байгуулж мэдээллийн санд бүртгэв. Харин иргэд даатгуулагчдыг сайн дурын даатгалд хамруулах ажлын хүрээнд 2015 оноос хойшхи өссөн дүнгээр нийтдээ 1,604 иргэнийг хамруулан гэрээ байгуулж, сайн дурын даатгалын хувийн хэргийг нээн ажилласан байна. 2022 оны жилийн эцсийн байдлаар сайн дурын даатгалд хамрагдсан гэрээний хугацаа нь хүчинтэй байгаа 910 даатгуулагчийн хувийн хэргийг хариуцан сайн дурын даатгалын “<https://app.ndaatgal.mn:811/sdkorea/gereelist.aspx>” програмд хяналт тавин ажиллав. Шинээр 215 даатгуулагчийг сайн дурын даатгалд хамруулж, 2 сараас 1 жилийн хугацаатайгаар гэрээ байгуулан ажиллав.

∞ БНСУ-д хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллаж буй иргэд, даатгуулагчдад Нийгмийн хамгааллын тухай Монгол Улсын Засгийн газар, БНСУ-ын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрийн дагуу Монгол Улсын тэтгэврийн даатгалд даатгуулсан гэрчилгээг олгох ажлын хүрээнд нийтдээ 1,005 ширхэг гэрчилгээг бичиж олгосон байна. Үүнд: Шинээр олгосон 374, гэрээ сунгаж олгосон 468, ажил олгогч, даатгуулагчийн хүсэлтээр дахин олгосон 163 байна. Мөн сайн дурын даатгалд даатгуулсан иргэдэд Нийгмийн хамгааллын тухай Монгол Улсын Засгийн газар, БНСУ-ын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрийн дагуу Монгол Улсын тэтгэврийн даатгалд даатгуулсан

гэрчилгээг олгох ажлын хүрээнд сайн дурын даатгалд даатгуулсан 302 иргэний гэрчилгээг олгожээ.

∞ Монгол Улсын Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар болон Бүгд найрамдах Солонгос улсын Үндэсний тэтгэврийн алба хооронд байгуулсан Харилцан ойлголцлын санамж бичгийн хэрэгжилтийг хангаж, БНСУ-ын Үндэсний тэтгэврийн даатгалд хамрагдан шимтгэл төлж байсан иргэдийн шимтгэлийн мөнгийг буцаан олгуулах ажлыг гүйцэтгэлээ. Үүнд: 51 иргэний буцаан олголт бүрэн шийдэгдэж 179.5 сая вонны буцаан олголт иргэдэд олгогдоод байна.

∞ Нийгмийн даатгалын сангийн шимтгэлийн орлого төвлөрүүлэх ажлын хүрээнд 2022 оны шимтгэлийн орлогын төлөвлөгөө 2,8 тэрбум төгрөгөөр батлагдсанаас 2,5 тэрбум төгрөгийн шимтгэлийн орлогыг төвлөрүүлэн 89.6 хувиар биелүүлсэн. Үүнд: Тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийн орлого 530,6 сая вон буюу 1,284,0 сая төгрөгийг, сайн дурын даатгалын шимтгэлийн орлого 513,6 сая вон буюу 1,243,4 сая төгрөгийг тус тус төвлөрүүлсэн байна.

---oOo---

